

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Vývoj komoditní a teritoriální struktury českého exportu

Bc. Petra Holetová

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Petra Holetová

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Vývoj komoditní a teritoriální struktury českého exportu

Název anglicky

Development of commodity and territorial structure of Czech exports

---

Cíle práce

Primárním cílem diplomové práce je určit teritoriální a komoditní strukturu (a její variabilitu v čase) exportovaných produktů a služeb v České republice v období po vstupu do Evropské unie. Dílčími cíli jsou vytvoření teoretického zázemí dané problematiky zahraničního obchodu a provedení rozboru vývoje českého exportu za účelem identifikace jeho klíčových determinantů.

Metodika

Teoretická část diplomové práce je zpracována na základě studia odborné literatury tuzemských i zahraničních autorů zabývajících se danou problematikou. Rozbor vývoje českého exportu je proveden s využitím variability poměrových ukazatelů. K vyhodnocení a interpretaci jsou použity tabulky a grafická znázornění. V práci je rovněž provedeno meziroční porovnání struktury exportu.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Česká republika, ekonomika, export, import, platební bilance, vývoj, zahraniční obchod

---

Doporučené zdroje informací

- BRČÁK, J. – SEKERKA, B. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-245-5.
- KUBIŠTA, V. *Mezinárodní ekonomické vztahy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-191-5.
- NORDHAUS, W D. – SAMUELSON, P A. *Ekonomie : 19. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2013. ISBN 978-80-205-0629-0.
- SOUKUP, A. *Mezinárodní ekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7.
- SVATOŠ, M. *Zahraniční obchod : teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0.
- ŠTĚRBOVÁ, L. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4694-4.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Stanislav Burian, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2016

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 10. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 22. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vývoj komoditní a teritoriální struktury českého exportu" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. 03. 2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce Ing. Stanislavu Burianovi, Ph.D., za odborné vedení a pomoc při vypracování diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za podporu během celého studia.

Vývoj komoditní a teritoriální struktury českého exportu

Souhrn

Práce se zabývá charakteristikami zahraničního obchodu a zaměřuje se na vývoj komoditní a teritoriální struktury českého exportu po vstupu do EU. Teoretická část je věnována pojmu mezinárodní obchod a faktorům, které ovlivňují jeho výši a důležitost. Mimo jiné jsou vysvětleny nejdůležitější přístupy k mezinárodnímu obchodu od historie až po současnost. V další kapitole je interpretována obchodní politika a její nástroje. Součástí teoretické části je vylíčena platební bilance a změna její metodiky. Samostatná kapitola je věnována institucionální podpoře mezinárodního obchodu a exportní strategii České republiky pro období 2012 - 2020. V praktické části je rozpracována statistická evidence exportu ČR od roku 2004 - 2016. Zmíněna je podrobná analýza komoditní a teritoriální struktury českého exportu. Prostřednictvím klasifikace hmotných produktů podle mezinárodního systému je možné určit podíly na mezinárodním obchodě. Saldo zahraničního obchodu je analyzováno pomocí obchodní bilance. Pozornost je věnována vývozu do Německa, jako největšího obchodního partnera ČR.

Klíčová slova: Česká republika, ekonomika, export, import, platební bilance, vývoj, zahraniční obchod

Development of commodity and territorial structure of Czech exports

Summary

The subject of this thesis is the characteristics of the international trade and its focus on the development of commodity and territorial structure of Czech export after accession to the EU. The theoretical part is subjected to the term international trade and the factors, which affects it is amount and importance. Among other things the most important approaches to international trade from the past till the present day are explained. The trade policy and its tools are interpreted in the next chapter. The balance of payments and the change of its interpretation are explained in the theoretical part. An independent chapter is also given to the institutional support of the international trade and the export strategy of the Czech Republic in 2012 - 2020. Statistical evidence export of the Czech Republic in 2004 - 2016 is elaborated in the practical part. The detailed analysis of commodity and territorial structure of Czech export is mentioned. The shares of international trade are possible to determine by the classification of material product in the international system. The balance of the international trade is analysed by the balance of trade. Attention is given to the export to Germany as the biggest trading partner of the Czech Republic.

Keywords: The Czech Republic, economy, export, import, balance of payments, development, foreign trade

Obsah

1	Úvod	10
2	Cíl práce a metodika.....	12
3	Mezinárodní obchod.....	13
3.1	Historie a přístupy ekonomů	16
3.1.1	Merkantilisté.....	16
3.1.2	Klasická škola.....	16
3.1.3	Teorie neoklasické školy	19
3.1.4	Moderní přístupy	20
3.2	Faktory ovlivňující mezinárodní obchod	21
3.3	Obchodní politika.....	25
3.3.1	Nástroje obchodní politiky	27
3.3.2	Autonomní a smluvní prostředky	28
3.3.3	Tarifní a netarifní nástroje	28
4	Platební bilance zahraničního obchodu.....	33
4.1	Vybrané změny metodiky	35
4.2	Vertikální a horizontální struktura	35
4.3	Vyrovňávání platební bilance.....	39
5	Institucionální podpora mezinárodního obchodu v ČR.....	41
5.1	Exportní strategie ČR pro období 2012 - 2020	42
5.2	Ministerstvo průmyslu a obchodu	43
5.2.1	Česká agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest.....	44
5.2.2	Česká agentura pro podporu obchodu CzechTrade.....	44
5.3	Česká exportní banka	45
5.4	Exportní garanční a pojišťovací společnost	46
6	Statistická evidence exportu ČR.....	47

6.1	Vývoj zahraničního obchodu ČR	48
6.2	Vývoj exportu ČR	49
7	Komoditní struktura českého exportu	53
8	Teritoriální struktura českého exportu	62
8.1	Podíly teritoriální struktury	63
8.2	Obchodní partneři České republiky.....	70
9	Závěr	74
10	Seznam použité literatury	76

1 Úvod

Diplomová práce se zabývá vývojem komoditní a teritoriální struktury českého exportu. Pomocí mezinárodního obchodu se uskutečňuje směna zboží nebo služby realizovaná přes hranice státu. Výše mezinárodního obchodu je výrazně ovlivňována podmínkami zemí. Důvody pro mezinárodní obchod mohou být například různé preference spotřebitelů, rozdílné kapitálové a lidské zdroje, vládní podpora, daňová politika, vývoj měnových kurzů a další.

Pro Českou republiku má mezinárodní obchod velký význam. ČR patří mezi nejvíce otevřené ekonomiky celé EU a představuje proexportní zemi. Vysoký podíl vývozu na českém HDP dosáhl v roce 2016 přibližně 68 %. Mezi nejdůležitější exportní komodity patří průmyslové zboží, stroje a dopravní prostředky. Teritoriální struktura českého vývozu je z více než 90 % orientována na vyspělé ekonomiky světa, z toho tvoří 85 % export do zemí Evropské unie. Česká ekonomika je silně vázána na členské státy EU, kde se tvoří diference mezi bohatým severem a zadluženým jihem. Mezi největší obchodní partnery patří sousedící země, zejména Německo, s více než třetinovým podílem na českém exportu. Další velký obchodní partner je Slovensko, Polsko a také Čína.

Území České republiky bylo často ovlivňováno politickou situací. Od období Sametové revoluce, kdy se Česká republika vyčlenila z komunistických zemí, prochází ekonomika výraznou změnou transformace z centrálně plánovaného řízení na demokracii. Zvyšující se životní úroveň obyvatelstva, míra otevřenosti ekonomiky a dobré vztahy s obchodními partnery patří mezi pozitivní vlivy mezinárodního obchodu, který začal českou ekonomiku ovlivňovat zejména od 90. let 20. století. Výrazným mezníkem v historii české ekonomiky byl rok 2004, kdy se spolu s dalšími zeměmi stala členským státem Evropské unie.

Na vývoj exportu české ekonomiky měla výrazný vliv hospodářská krize, která postihla v roce 2008 celou Evropu. Avšak počátek ekonomické krize byl ve Spojených státech amerických o rok dříve, zapříčiněn hypoteční krizí finančních trhů. Tudíž pokles ekonomické aktivity byl zaznamenán i u dalších rozvinutých ekonomik světa. V ČR je uplatňován režim řízeného pohyblivého měnového kurzu a pomocí něho je možné ovlivnit export a import zboží. Prostřednictvím znehodnocení kurzu (devalvace,

depreciace) se stává nákup cizí měny dražší a tím se omezí dovozy a zvýší vývozy. Znehodnocení kurzu české měny proběhlo na podzim roku 2013 Českou národní bankou. Jedním z důvodů byla právě potřeba zvýšení exportu. Naopak zhodnocení tuzemské měny (revalvace, apreciacie) snižuje vývoz a zvyšuje dovoz, jelikož zahraniční měna se stává levnější.

Výraznou institucionální podporu českého exportu představuje Ministerstvo průmyslu a obchodu, které se spolu s Exportní garanční a pojišťovací společností podílí na realizaci Exportní strategie pro období 2012 - 2020. Strategie, schválena vládou, představuje vymezení cílů, činností a postupů, které jsou podmíněné na exportních aktivitách státu a celkovém vývoji českého exportu.

Vymezení komoditní struktury českého exportu je založeno na klasifikaci podle mezinárodního systému Standard International Trade Classification, kde je zboží rozděleno do určitých skupin. Teritoriální struktura zahraničního obchodu je na základě Ministerstva průmyslu a obchodu rozdělena zejména na státy s vyspělou tržní ekonomikou, státy EU, rozvojové státy, země OECD, atd. Rozdílné přístupy Českého statistického úřadu a České národní banky ovlivňují výši mezinárodního obchodu a tudíž i exportu.

2 Cíl práce a metodika

Primárním cílem diplomové práce je určit komoditní a teritoriální strukturu českého vývozu a jejich variabilitu v období po vstupu do Evropské unie. Dílčími cíli jsou vytvoření teoretického zázemí dané problematiky zahraničního obchodu a provedení rozboru vývoje českého exportu za účelem identifikace jeho klíčových determinantů.

První dílčí cíl diplomové práce je zaměřen na vymezení mezinárodního obchodu a působení faktorů, které mohou stimulovat nebo naopak redukovat objem mezinárodní směny. Pozornost je rovněž věnována přehledu ekonomických teorií mezinárodní směny a institucionální podpoře mezinárodního obchodu. Dále jsou s respektováním aktuálně platné metodiky platební bilance popsány mechanismy, které slouží k jejímu vyrovnání.

Analytická část je tematicky zaměřena na vymezení podstatných znaků komoditní a teritoriální struktury českého exportu. Dalším dílčím cílem je s využitím statistické evidence zanalyzován vývoj českého exportu v období po vstupu do Evropské unie. Provedený rozbor následně umožní určit nejvýznamnější komodity a destinace tuzemského exportu. Na základě výsledků rozboru je následně možné identifikovat rizika vyplývající z přílišné specializace či soustředění odbytu.

Teoretická část diplomové práce je zpracována na základě studia odborné literatury tuzemských i zahraničních autorů. Na základě prostudování dostupných zdrojů jsou vymezeny nejvyužívanější teorie mezinárodní směny, je představena metodika BPM6 a jsou určeny obecné faktory, které ovlivňují export. V praktické části jsou k vyhodnocení a interpretaci použity tabulky a grafická znázornění relevantních statistických údajů. Rozbor vývoje českého exportu je proveden s využitím variability poměrových ukazatelů. Použité statistické údaje jsou získány především z dat Českého statistického úřadu, ale také z Eurostatu nebo z evidence České národní banky. V práci je rovněž provedeno meziroční porovnání struktury exportu.

3 Mezinárodní obchod

Mezinárodní obchod představuje směnu jednoho zboží za druhé. Jedná se o obchod, v němž země mohou exportovat a importovat zboží, služby a kapitál. Export a import probíhá přes hranice státu na konkrétním kontinentu nebo po celém světě. Mezinárodní obchod může vést ke zvýšení blahobytu a ekonomickému růstu země. Směna jednoho zboží za druhé je v české obchodní terminologii nazývána jako kompenzace. Nevýhoda kompenzace spočívá v nutnosti rovnováhy celkové bilance. Oproti tomu barter představuje směnu několika výrobků mezi výrobcem a konečným uživatelem, nerovnost je vyrovnána komerčními bankami nebo obchodními komorami (13, s. 15).

Výrobní podmínky a odlišné preference národů mají vysoký podíl v mezinárodním obchodování (12, s. 339). Lidé mají různé potřeby, tradice, náboženství nebo postoj k řešení sporů. V mezinárodním prostředí se projevují kulturní podmínky, ekonomické podmínky, politicko-legislativní důvody a rovněž institucionální rozdíly.

Formy mezinárodního obchodu:

- import - dovoz zboží nebo služby ze zahraničí,
- export - vývoz zboží nebo služby do zahraničí,
- reexport - dovezené zboží je znovu prodáno do zahraničí.

Dále je každá z forem mezinárodního obchodu členěna na přímý a nepřímý obchod.

- *Přímý import/export* - zboží je přímo nakoupeno/prodáno.
- *Nepřímý import/export* - obchod probíhá zprostředkovaně.
- *Přímý reexport* - představuje prodej zboží ze země A do země C. Zboží fyzicky neprochází přes zemi B, která je zprostředkovatelem.
- *Nepřímý reexport* - představuje přechod zboží přes tři země. V zemi A se zboží nakoupí, do země B se doveze a následně je prodáno do cílové země C. Pomocí nepřímého reexportu je možné předejít embargu¹, pokud by ho jedna země uvalila na druhou.

---

¹ Embargo představuje zákaz vývozu a jeho rozhodnutí spočívá na vůli státu nebo světové organizace.

Pro sledování salda obchodu se využívá vzorec:

$$\text{čistý export} = \text{export} - \text{import}$$

- $\text{Export} > \text{import}$ = část národních úspor poskytována do zahraničí.
- $\text{Import} > \text{export}$ = nutnost čerpání devizových rezerv nebo nákup na dluh (2, s. 15).

Na základě rozdělení teritoriální a komoditní struktury mezinárodního obchodu, lze rozlišovat také na obchod se zbožím a službami. Komoditní strukturu lze rozlišit na:

- *vnitroodvětvový obchod*, kde převládá zboží a služby stejné skupiny,
- *meziodvětvový obchod*, kde složení vývozu a dovozu je rozdílné (15, s. 17).

Jedním z hlavních důvodů pro vnější ekonomické vztahy je efektivnost. Výzkum a vývoj je nutné zaměřit na odvětví, ve kterém je země schopna nejen konkurovat, ale rovněž dosáhnout maximální úspory ve výrobě zboží k exportu. Pouze malý výčet zemí je schopen si vystačit se svými surovinami k pokrytí výroby. Spolu s technickým vývojem při výrobě se zvyšuje vzdělanost a poznání kultury jiných zemí (14, s. 21).

Výhody a nevýhody exportu

Práce se zaměřuje na export neboli vývoz, který může být ovlivněn několika faktory pozitivně i negativně:

- zahraniční důchod,
- poměr domácí cenové hladiny k zahraniční,
- nominální měnový kurz,
- vládní podpora (restrikce),
- preference spotřebitelů (13, s. 13).

Pokud se zvýší zahraniční důchod, zvýší se poptávka ze zahraničí a výsledkem je zvýšení exportu. V případě snížení exportu se v této souvislosti jedná o snížení zahraničního důchodu a následné snížení poptávky ze zahraničí. K dalšímu pozitivnímu efektu, tedy růstu exportu, dochází při poměru cenových hladin. Vlivem nižší domácí cenové hladiny než zahraniční hladiny, jsou statky levnější v tuzemsku a tím dochází k vývozu do zahraničí.

V kontextu se znehodnocením kurzu se rovněž zvyšuje vývoz, protože devalvace (depreciace) zapříčiní růst nominálního měnového kurzu a dojde ke zlevnění zboží a služby v tuzemsku. Opačný účinek nastává při zhodnocení revalvace (apreciace), kdy efekt snižuje vývoz (13, s. 13).

Mezi významné výhody exportu patří:

- **monopolní výhoda**

Monopolní výhoda se odvíjí zejména od rozmanitosti států a jejich polohy tzn. přírodních a klimatických podmínek. Export slouží pro vývoz zboží do zemí, ve kterých takový produkt například neexistuje.

- **absolutní výhoda**

Absolutní výhoda spočívá v nákladech na výrobní faktory v porovnání s ostatními zeměmi. Země je schopna se specializovat na výrobek, který je možný vyrobit s nejnižšími možnými náklady. Na teorii absolutní výhody se zaměřil skotský ekonom Adam Smith.

- **komparativní výhoda**

Komparativní výhoda spočívá ve srovnávání dvou zemí a jejich zboží. Země se soustředí na výrobu, kde má relativně nižší náklady v porovnání se zemí druhou. Teorii komparativní výhody popsal britský ekonom David Ricardo.

3.1 Historie a přístupy ekonomů

3.1.1 Merkantilisté

Konec 16. století zaznamenal přístup merkantilismu v západní Evropě a pokračoval až do druhé poloviny 18. století. Merkantilismus vychází z teorie obchodní bilance, kdy je mimo jiné potřeba mít nižší výdaje na spotřebu zahraničních statků a zároveň zvýšit export statků a služeb. Podle zmíněné teorie byl podporován růst populace, jelikož podle domněnek tím byla ovlivňována síla ekonomiky země (13, s. 21).

Bohatství země se určovalo na základě drahých kovů v zemi a také na základě aktivní obchodní bilance. Uvedená bilance vede k čistému přílivu drahých kovů do domácí ekonomiky a přispívá tím ke zvyšování bohatství země. Z tvrzení merkantilistů vyplývalo, že je obchod výhodný pouze pro zemi, která je exportér. Avšak podle významného představitele Thomase Muna je postačující mít aktivní celkovou obchodní bilanci s vybranými zeměmi, a proto je potom obchod výhodný. Důraz byl také kladen na reexport, kdy se nakoupí surovina, zpracuje a vyveze jako hotový výrobek (11, s. 15).

3.1.2 Klasická škola

- Teorie absolutní výhody (Adam Smith)
- Teorie komparativní výhody (David Ricardo)
- Teorie automatického vyrovnávání obchodní bilance (David Hume)
- Teorie reciproční poptávky (John Stuart Mill)

Klasická škola, jejímž zakladatelem je považován Adam Smith, je odlišná teorie oproti protekcionismu merkantilistů. V Evropě se objevovala již od 14. století a její ukončení je datováno přibližně do poloviny 18. století. Mezi známé teorie klasické školy bezesporu patří **teorie absolutní výhody**.

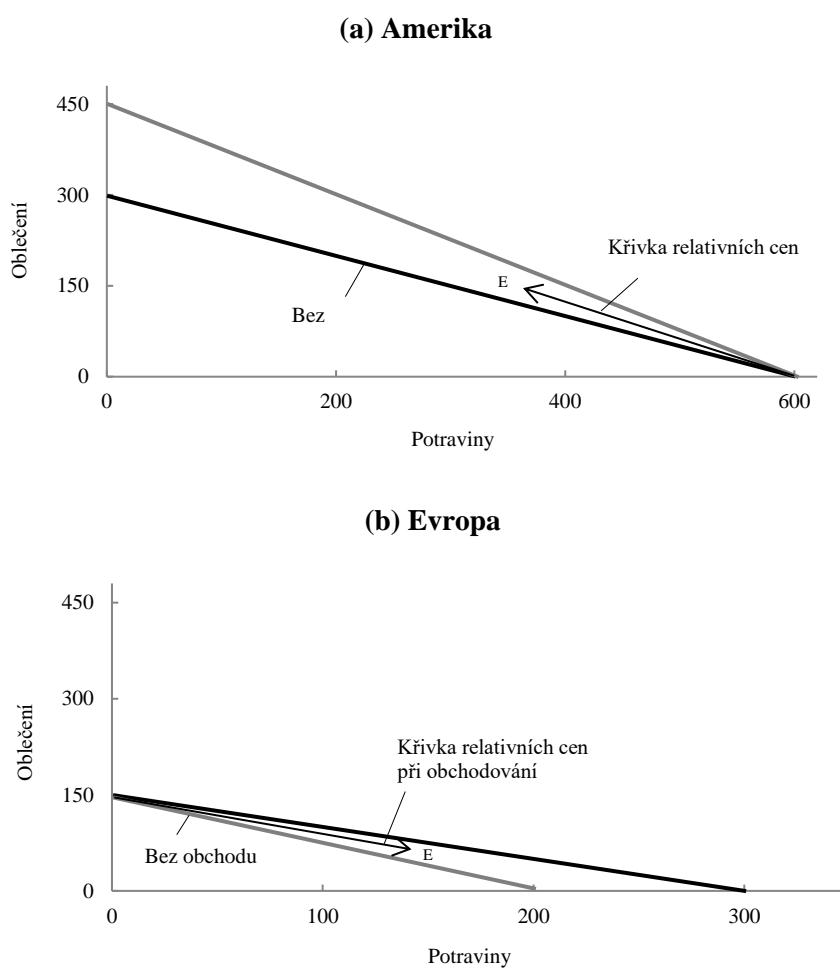
Podstata teorie spočívá ve specializaci země A, která má absolutní výhodu a je schopna vyrobit zboží s nejnižšími možnými náklady než ostatní země. Naopak země B se může specializovat na jiný výrobek nežli předchozí země, protože je schopna ho vyrobit s nejnižšími náklady. Levněji vyrobené výrobky se budou vyvážet do zemí, kde je potřeba na výrobu vyšších nákladů. „*Tím, že obě své produkční zdroje soustředí na*

produktivnější výrobu, docílí celkem vyšší produkce a po vzájemné směně budou bohatší“ (9, s. 575).

Další z teorií je **teorie komparativní výhody**, která popisuje: že země může na obchodu vydělat i v případě, že je ve srovnání s ostatními zeměmi absolutně efektivnější (či absolutně méně efektivní) ve výrobě všech statků. Na základě zmíněného principu je užitek z obchodu zřetelný pro každou zemi. Země by se měla soustředit na výrobu a export toho výrobku, ve kterém má relativně nižší náklady než jiné země. Potom bude dovážet statky, či služby, které by sama vyrobila s vysokými náklady. Je možné využít outsourcing, který je rychlý, levný a přesunout výrobu výrobků nebo služby do míst, kde jsou nejnižší náklady (12, s. 344).

Graf 1 - Komparativní výhoda

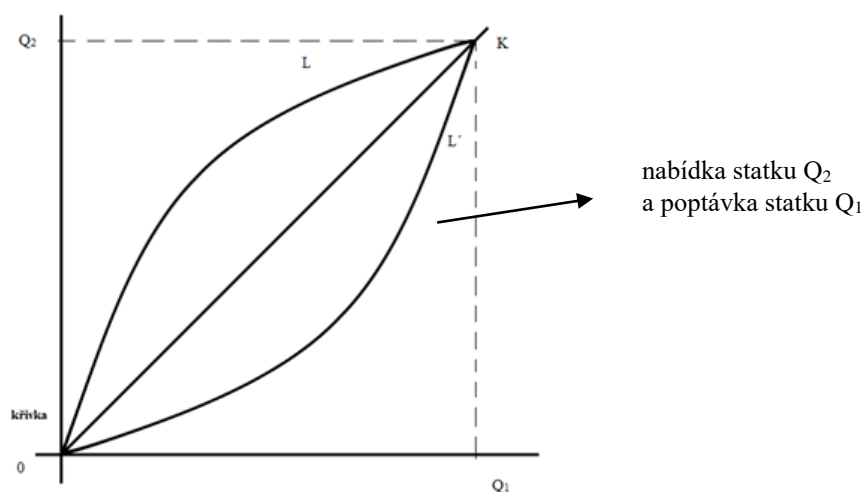
Zdroj: vlastní zpracování, data SAMUELSON, Paul A., NORDHAUS, William D. *Ekonomie*, s. 346

Závěrem lze říci, že pro mezinárodní obchod je dostačující komparativní výhoda. Ovšem nevýhoda klasického modelu spočívá v předpokladu úplné specializace ekonomik, která není zcela reálná (15, s. 46).

Teorie automatického vyrovnání obchodní bilance Davida Huma je zaměřena na obavy dovozců o svou platební bilanci. „Aktivní bilance znamená přebytek zlata v zemi, což vede k růstu cen, poklesu exportu a tím vyrovnání obchodní bilance“ (13, s. 23).

Teorii reciproční poptávky se zabýval John Stuart Mill. „Zahraniční obchod je určován velikostí poptávky po výrobcích X a Y v zemích A a B a hranice obchodu je dána vnitřními směnnými poměry“ (9, s. 576). Směnný poměr potom závisí na velikosti ekonomik a je nutné poměřovat relativně stejně silné ekonomiky zemí. Směnná relace je ustálena ve výši, kdy se nabídka a poptávka vyrovná mezi směňovaným zbožím a zeměmi. Na základě elasticity poptávky John S. Mill vysvětlil zmíněnou teorii, že obchod je rovnovážný, pokud země vyvezou množství potřebné k importu (13, s. 23).

Graf 2 - Model reciproční poptávky

Zdroj: vlastní zpracování, SOUKUP, A. *Mezinárodní ekonomie*. 2009, s. 25

V neoklasické škole byla reciproční poptávka rozvinuta Alfredem Marshalllem v tzv. křivkách reciproční poptávky. „Křivky ukazují ochotu zemí směniti určitá množství zboží za jiná množství jiného zboží“ (13, s. 25). Tím, že jsou zakřiveny je znázorněn pokles ochoty. Rovnováha nabídky a poptávky nastává v bodu K.

3.1.3 Teorie neoklasické školy

Oproti klasické škole, kdy byl využíván jeden výrobní faktor - práce, se v neoklasické škole zahrnuje do modelu také kapitál. Podle Gottfrieda Haberlera jsou alternativní náklady základem mezinárodní směny. Nejvýznamnější model neoklasické ekonomie **Heckscherův a Ohlinův model**. Podstata modelu vychází, že země jsou vybaveny odlišnými výrobními faktory - práce a kapitál.

„V zemi, která je relativně (nikoliv absolutně) hojněji vybavena kapitálem, bude kapitál relativně levnější, protože cena výrobních faktorů v zemi závisí podle neoklasiků na jejich relativní nabídce“ (11, s. 24). Hranice výrobních možností se od počátku vzdaluje zvýšením nabídky výrobního faktoru. Země A se zaměří na výrobky, které jsou náročné na kapitál a země B, která je hojněji vybavena prací se zaměří na výrobky náročné na práci.

$$\left(\frac{K}{L}\right)_A > \left(\frac{K}{L}\right)_B$$

K... kapitál

L... práce

Na relativní důchody získané majiteli různých zdrojů mají vliv změny cen. *„Zvýšení ceny statku náročného relativně více na půdu zvyšuje rentu z půdy více než úměrně a snižuje současně mzdu. Vlastníci hojného faktoru v zemi získávají a vlastníci vzácného ztrácejí“* (13, s. 73). Vzhledem k velkým rozdílům vybavenosti faktorů jednotlivých zemí a používání odlišných technologií, vznikají rozdíly, které není možné ve skutečnosti nikdy vyrovnat.

Heckscher Ohlinův model se setkal s kritikou zaměřenou na změnu poměru výrobních faktorů. *Rybczynského efekt* znamená změnu poměru kapitálu a práce. Projevení efektu spočívá v růstu nabídky kapitálu v zemi A, vyrábějící produkt X, jenž je kapitálově náročný. Důsledkem růstu nabídky je posunutí národní hranice výrobních možností doprava. Nicméně posun je neproporcionální, protože země A je relativně lépe vybavena kapitálem. Následně u produktu X zásoba roste a současně klesá výroba produktu Y, jelikož část svého výrobního faktoru se přenesla do produktu kapitálově náročnějšího X.

Odvětví, které expanduje, potřebuje kapitál i práci, kterou získá na úkor druhého produktu Y (15, s. 50). Jestliže se sníží poměr kapitálu a práce, obmění to strukturu domácí výroby ve prospěch statků náročných na práci a naopak při zvýšeném poměru v zisk kapitálově náročných výrobků (11, s. 27).

Standardní model

Standardní model obchodu se zabývá hranicí výrobních možností, křivkami stejné hodnoty, indiferenčními křivkami a relativní cenou. „*Cena exportu relativně k importu (směnná relace) je určena průsečíkem mezinárodní relativní nabídky a poptávky*“ (13, s. 91). Relativní nabídka je odvozována z výrobních možností země a relativní poptávka z preferencí jednotlivců.

V případě, že bude země A obchodovat se zemí B, změní se relativní cena, jenž je průsečíkem křivek světové relativní nabídky a poptávky. Pokud je růst ekonomiky v zemi A ve prospěch exportního odvětví, mají na tom zisk ostatní země, jelikož se zhorší její směnné relace. Pokud je v zemi A ve prospěch importního odvětví, směnné relace se zlepšují a je posílen domácí růst na úkor ostatních zemí (11, s. 35).

3.1.4 Moderní přístupy

Gravitační model

Gravitační modely mezinárodního obchodu jsou založeny na empirických pozorováních. Tinbergen a Pöyhönen v 60. letech 20. století začali jako první využívat gravitační model pro kalkulaci toku zahraničního obchodu. „*Gravitační rovnice jsou schopny empiricky popsat vzájemné obchodní toky při použití analogie Newtonova zákona ve fyzice*“ (4, s. 38).

Navzdory prvopočáteční kritice u gravitačních modelů, že obsahují nedostatečné teoretické zázemí, se jejich používání objevovalo v praxi. „*Anderson (1979) poskytl první teoretický základ pro gravitační modely založený na konstantní elasticitě substituce výdajových systémů*“ (3, s. 3). Gravitační teorie představuje kladnou závislost objemu obchodu na důchodu dvou zemí a zápornou závislost na vzdálenost mezi nimi. Následující

vzorec představuje obecnou formu gravitační teorie. V současné době obsahuje i další proměnné, které představují například cenové rozdíly, celní tarify, společné hranice, společný jazyk a další.

$$T_{ef} = A * (Y_e * Y_f) / D_{ef}$$

T... vyjadřuje velikost exportu ze země e do země f

Y... důchod konkrétní země

D... představuje vzdálenost mezi zeměmi e a f (4, s. 38).

Vědecko-technický pokrok

V 60. letech 20. století byla vytvořena teorie autora R. Vernona. Předpokládá, že výrobek má dvě fáze. V první fázi je představován nový výrobek a druhou fází tvoří standardní výrobek. Nový výrobek vyrábí pouze jedna země, která tím získá výhodu při exportu. S novým výrobkem je tedy země ve výhodě, ačkoli má například špatné podmínky výrobních faktorů, jelikož ostatní země výrobek nevyrobí. Pokud je výrobek vyráběn i ostatními zeměmi, disponují s nákladovou komparativní výhodou nebo mají lepší výrobní faktory nežli ostatní země (13, s. 29).

3.2 Faktory ovlivňující mezinárodní obchod

Mezinárodní obchod nejen v České republice je ovlivněn mnoha objektivními i subjektivními faktory. **Objektivní faktory** nejsme schopni zcela ovlivnit. Jedná se například o území země (vzdálenost od moře), velikost zásoby surovin nebo také kvalita vzdělání. Samotné vzdělání je možné změnit v delším časovém horizontu.

Zásahy státu a ekonomická politika patří spíše mezi **subjektivní faktory**. Jedním ze základních zásahů státu je plánování ekonomického vývoje, tzn. národohospodářské plány. Plány mohou být globální, kdy působí na celé území nebo oborové, zaměřující se na jednotlivé odvětví. Využívání těchto plánů se realizuje zejména ve vyspělých demokratických zemích a v minulosti byla tato strategie využívána socialistickými státy pro dosažení dlouhodobých cílů. Plány mohou být dlouhodobé, obvykle trvají 20 let nebo střednědobé na 5 let (14, s. 27).

Protekcionalismus a liberalismus představují odlišné přístupy v obchodní politice a ovlivňují mezinárodní obchod. Na základě protekcionalistické politiky, ochrany ochrany, je možné pomocí státu a jeho institucí zasahovat do mezinárodního obchodu. Naopak liberalismus, kde zakladatelem je považován Adam Smith, upřednostňuje svobodu obchodu. Rovněž může být obchodní politika dvoustranná – bilaterální a mnohostranná – multilaterální (14, s. 29). Mezi další faktory ovlivňující mezinárodní obchod patří poptávka po určité komoditě, rozmístění výrobních zdrojů, daňová politika, vývoj měnových kurzů, zahraničněobchodní politika, politická stabilita zemí a právní prostředky.

1. Poptávka po určité komoditě

Konkurenceschopný produkt, na který je vytvářena poptávka je určen pro mezinárodní obchod. Avšak je nutné, aby výrobek odpovídal technickým parametrům země importu a mohl projít přes celní hranice. Oficiální portál pro podnikání a export, který je spravován agenturou CzechTrade, obsahuje exportní příležitosti. Jedná se o databázi zahraničních poptávek nebo nabídek, které mohou české společnosti využít pro zahraniční obchod. Exportní příležitosti jsou komoditně a teritoriálně členěny (18).

2. Rozmístění výrobních zdrojů, práce a zároveň ochrana domácích trhů

Kapitálové a výrobní zdroje tvoří důležitou část obchodu. Pomocí efektivní alokace výrobních kapacit je možné zboží vyrábět levněji v jiné zemi. Pomocí komparativní výhody (Heckscher-Ohlinův model) může dojít ke vzájemnému obchodu dvou zemí, kdy rozdělení výroby probíhá na základě relativní vybavenosti jednoho výrobního faktoru země (15, s. 19). Zároveň při mezinárodním obchodě musí stát dbát na ochranu domácích trhů. V případě eventuálního narušení domácí ekonomiky určitou komoditou, je nutné zavést příslušná opatření. Východiskem může být uvalení cla na zboží a tím zabránit jeho importu. Domácí trh je rovněž nutné chránit před rizikem přenosu recese ze zahraničí.

3. Daňová politika

„Daň je povinná platba, kterou subjekt (domácnost, firma) odvádí do státního rozpočtu ve stanovené výši a lhůtě“ (2, s. 61). Daně tvoří rozhodující příjem do státní pokladny a mohou měnit teritoriální strukturu ekonomického potenciálu. Poplatník zaplatí výši daně a plátce ji odvede do státního rozpočtu. Z makroekonomického hlediska můžeme

daně rozdělit na závislé (závislé na výši důchodu - daň z příjmů) a autonomní (daně, které jsou nezávislé na výši důchodu - daň z nemovitých věcí).

Snížení hodnoty daně (rovněž růst vládních výdajů a růst transferových plateb) znamená expanzivní fiskální ekonomiku a naopak u zvýšení daní se jedná o restriktivní fiskální ekonomiku. Snížení sazby daně se provádí v období recese, jelikož klesá výroba a zvyšuje se nezaměstnanost (2, s. 216). Snížením daní nebo tzv. daňovými prázdninami, může stát ovlivnit zvýšení podniků, a tím například vytvoření pracovních míst. V období daňových prázdnin, nemusí daňový subjekt platit stanovenou daň a může tak zahraniční podnik vytvořit společnost v tuzemsku. Stát, se tím snaží o vznik nového subjektu v předem určeném oboru (14, s. 28).

4. Vývoj měnových kurzů

Motivací k mezinárodnímu obchodu je vztah domácí měny k zahraniční měně. Vzhledem ke kolísání kurzu může obchod pro některé znamenat významné ztráty a někdy naopak výnosy. Kromě jedné z nejznámější světových měn USD, se mezinárodní obchod vyjadřuje také v měně EUR, japonský jen (JPY) nebo britská libra sterlingů (GBP).

Měnový kurz vyjadřuje cenu jedné měny v jednotkách druhé, tedy zahraniční měny. Měnový kurz výrazně ovlivňuje ekonomiku státu a je možné jej zapsat přímým a nepřímým zápisem. Přímá kotace je popsána ve tvaru CZK/EUR a vyjadřuje počet jednotek tuzemské měny, které je třeba vynaložit k získání jedné jednotky měny zahraniční. Nepřímá kotace je zapsána ve tvaru EUR/CZK a znázorňuje kolik eur je nutné k získání jednotky tuzemské měny. Rozlišení přímé a nepřímé kotace vyplývá na základě rozhodnutí, která měna je považována za domácí (7, s. 77).

Měnové režimy lze členit na pevný (fixní) a pohyblivý (flexibilní) kurz. „*Pevné měnové kurzy fungují jako jakýkoli pevný systém podpory cen – při dané poptávce a nabídce musí subjekt, který cenu fixuje, nasytit přebytečnou poptávku nebo odčerpát přebytečnou nabídku*“ (2, s. 241). Centrální banka v České republice se nazývá Česká národní banka. Centrální banka stanoví kurz a oscilační pásmo, ve kterém se měnový kurz pohybuje s ohledem na centrální paritu. Pokud se kurz odchýlí od stanoveného pásma, které je například $\pm 15\%$ od centrální parity, je centrální banka nucena zasáhnout na měnovém trhu s cílem vrácení měnového kurzu zpět do pásma (7, s. 87).

U pohyblivého měnového kurzu centrální banka není povinna zasahovat ve prospěch domácí měny. Jeho výhoda spočívá v rychlém přizpůsobení tržní situaci. Nevýhoda je spojena s nepravidelností měnového kurzu, který působí dodatečné náklady zejména subjektům v mezinárodním obchodě.

Můžeme charakterizovat čistý floating, v němž centrální banka nezasahuje a dále řízený floating, který je řízen centrální bankou v případě jejího rozhodnutí. V České republice se v praxi používá spíše řízený floating (7, s. 88). Následující tabulka představuje změny měnového kurzu ve fixním a flexibilním režimu.

Tabulka 1 - Změny měnového kurzu

	Znehodnocení měn. kurzu	Zhodnocení měn. kurzu
Fixní měn. kurz	devalvace	revalvace
Flexibilní měn. kurz	depreciace	apreciace

Zdroj: vlastní zpracování, BRČÁK, J. *Makroekonomie*. 2010, s. 243

Za účelem zvýšení exportu, zvýšení HDP, může Česká národní banka znehodnotit měnový kurz vůči ostatním měnám prostřednictvím nákupu devizových rezerv. Tímto krokem klesá dovoz, protože zboží se stává dražší a také dochází k inflaci, tedy nárůst cenové hladiny (1, s. 160). Mimo jiné centrální banka stanovuje vyšší diskontní sazby, která působí na vyšší úvěrové sazby u komerčních bank.

5. Zahraničněobchodní politika, politická stabilita zemí a právní prostředky

„Obchodní politika je součástí státní regulace vnějších ekonomických vztahů.“ (14, s. 29). Zahraničně obchodní politika je součástí celkové ekonomiky země a také zahraniční politiky. Stát pomocí obchodní politiky reguluje mezinárodní obchod.

V praxi se objevuje nerovné zacházení s komoditou nebo s obchodním partnerem z jiné země. Naopak některé zboží nebo obchodní partner může být zvýhodněn a může docházet k integračním seskupením. Příkladem může být Evropská Unie, která představuje seskupení, kde členové odstraňují překážky obchodu a navzájem se preferují. Země také usnadňují podnikatelům cestování bez nutnosti vízové politiky (14, s. 29).

Na základě zákonů a různých nařízení je v každém státě jinak regulována ekonomika. Nástroje k ochraně spotřebitele jsou stále více využívány. Zákony ovlivňující

mezinárodní obchod mohou být například obchodní zákoník v České republice nebo Zákon o prodeji zboží v rámci anglosaského práva. Podobně i další zákony jako je například měnový zákon, zákon o společnostech, celní a daňový zákon mají velký vliv na zahraniční obchod. Z důvodu členství České republiky v jednotné hospodářské a politické unii, podléhá export a import rovněž zákonům, které upravuje Evropská unie.

Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví určuje normy u komodit a následně je označuje zkratkou ČSN. Vzhledem k důležitosti dodržování například hygienických limitů je obor potravinářství postupem času přísněji kontrolován. V některých zemích je zákonem dáno, že etikety potravin musejí obsahovat:

- přesné složení,
- číslo povolení státní instituce, která schválila dovoz zboží,
- jméno firmy importu.

K produktu je přiložen návod a zároveň je vše napsáno v rodném jazyce. Mimo jiné obor léčiv nebo zbraní se také podrobuje přísné kontrole, kde musejí být normy přesně dodržovány v souladu se spotřebitelem a také s životním prostředím. S výrobou zboží souvisí bezpečnost a ochrana zdraví při práci. Zejména za dětské hračky nebo elektrické výrobky nese plnou odpovědnost výrobce (14, s. 31).

3.3 Obchodní politika

Hospodářská politika státu v sobě zahrnuje mezinárodní obchodní politiku, která vývoj národního hospodářství může pozitivně nebo negativně ovlivňovat. „*Obchodní politika státu je souhrnem záměrů, strategií, zásad, opatření, nástrojů, smluv a institucí, vytvářeným a koncipovaným na úrovni vlády a směřujícím k podnikatelským subjektům domácím i zahraničním*“ (15, s. 99).

Při vymezení obchodní politiky je nutné spekulovat nad objektivními záležitostmi. Příkladem je možné uvést politické vztahy státu vůči ostatním zemím, vývoj trhu a světové ekonomiky, dostupné zdroje státu a také jeho zeměpisná poloha. Každý stát má vlastní obchodní politiku a z toho vyplývá, že při exportu nebo importu je zboží spravováno oběma systémy v zemích obchodu. Velikost působení obchodní politiky je určována

na základě otevřenosti ekonomiky. Větší vliv je u zemí s vyšší mírou otevřenosti ekonomiky a tyto země mají zpravidla vyšší podíl zahraničního obchodu na hrubém domácím produktu.

Vysoký podíl na ceně v obchodování mají transakční náklady. „*Za transakční náklady se považují nejen náklady na dopravu, ale také náklady na administrativní a celní procedury, na získání certifikátů conformity výrobků, na předepsané balení, označení a opatření výrobků informacemi (labelling) atd.*“ (15, s. 102).

Při mezinárodním obchodě je nutné dodržovat podmínky na ochranu a vynucení práv k duševnímu vlastnictví, patenty, průmyslové značky a také ochrana investic. Stát se snaží zabránit dovozu padělků, vytváření nekalých obchodních praktik a tím dosahuje stabilního prostředí pro tuzemské i zahraniční vlastníky práv a investic.

Vyspělé země mají přesná pravidla pro politiku v oblasti životního prostředí. Výrobky, které nesplňují normy, mohou zvýšit náklady a také zdražit dovoz zboží. Postupem času se i rozvojové země začínají zajímat o tuto oblast. Normy, které jsou uplatňovány při ochraně spotřebitele, znamenají pro mnoho obchodů výraznou překážku a mohou zvýšit náklady. V každé zemi je tento systém jiný, a proto se státy snaží o soulad a uznání technických norem (15, s. 104).

Strategické vládnutí ČR výrazně ovlivňují členství v jednotlivých světových ekonomických a finančních institucích. Mezi základní pilíře zabezpečující liberalizaci světového obchodu patří členství ČR ve Světové obchodní organizaci - WTO (8, s. 284). Od 1. května 2004 se Česká republika stala také členem Evropské unie. Česká republika společně s ostatními členy Evropské unie souhlasila s jednotnou obchodní politikou EU na základě smluvních ujednání. V souladu s mezinárodními dohodami (Světová obchodní organizace, dohoda zakládající členství v Evropské unii, pravidla OECD) a závazky je vytvářena obchodní politika. Smlouva o Evropské unii spolu se Smlouvou o fungování Evropské unie určuje cíle, principy a zásady, které souvisí se společnou obchodní politikou. Již od počátku Evropského společenství byla vytvořena Společná obchodní politika (SOP) s cílem založení celní unie s jednotným celním sazebníkem týkající se zboží, které nepochází ze zemí evropského společenství. „*SOP se opírá o zásadu*

jednotnosti, která je reflektována v jednotném postupu v obchodních vztazích se třetími zeměmi“ (15, s. 221).

SOP, zahraniční a bezpečnostní politika, mezinárodní environmentální politika, rozvojová pomoc, ekonomická, finanční a technická spolupráce se třetími zeměmi, jsou činnosti Evropské unie s cílem uplatnění v zahraniční politice. Vyjmenované politiky odebraly do jisté míry suverenitu členských států a navzájem ovlivňují cíle a jednání Evropské unie. Kromě exportního a importního jednotného režimu, byl vytvořen princip uzavírání obchodních dohod s partnery na úrovni EU.

3.3.1 Nástroje obchodní politiky

Mezi nejběžněji využívané nástroje obchodní politiky patří clo, kvóty, ale také například exportní dotace, dobrovolná omezení vývozu, certifikáty jakosti, různé normy (technické, zdravotní, atd.). Zmíněné nástroje zhoršují situaci spotřebitele a obecně snižují efektivní fungování mezinárodního obchodu (11, s. 45).

V současné době má Evropská unie 28 členských států, které se mimo jiné zavázaly k jednotné legislativě. Od roku 1993 byl uveden volný vývoz, který není množstevně omezen. Zároveň i zásada volného dovozu není omezena, avšak je doplněna zásadou ochrany před nekalými obchodními praktikami.

Nástroje obchodní politiky je možné kombinovat, lze je rozdělit do skupiny na *ochranu vnitřního trhu a pro podporu vývozu*. Na ochranu vnitřního trhu využívá Společná obchodní politika celní kodex (nařízení ES2913/92) a navazující jednotný celní sazebník, které jsou užívány na území Evropské unie.

Dalším nástrojem na ochranu vnitřního trhu, jsou praktiky proti nekalé konkurenci nebo také nástroje na dovoz za dumpingové ceny. Dumping znamená vývoz zboží do zahraničí za nižší cenu, než jsou náklady na výrobu. Ochranné opatření chrání hospodářství země, které by mohlo být ohroženo velkým objemem dovozu. Další nástroje obchodní politiky představují automatické dovozní licence nebo nástroje podporující vstup na třetí trhy. Vzhledem k funkci je možné rozdělit nástroje na *autonomní a smluvní* nebo na *tarifní a netarifní* (15, s. 229).

3.3.2 Autonomní a smluvní prostředky

Uzavřené smlouvy, dohody, integrace s ostatními zeměmi se pojí s autonomními prostředky. S cílem omezení nebo dokonce zamítnutí přístupu některých komodit na trh v ČR se využívají cla, kvantitativní restrikce, licenční řízení, devizové restrikce. Zmíněné prostředky působí spíše pasivně a mohou také omezit vliv vnějších faktorů na vývoj obchodní bilance. Státní garance úvěru představuje aktivní nástroj umožňující lepší vývoz a zvýšení výkonnosti ekonomiky.

Dvoustranné a mnohostranné ekonomické vztahy využívají smluvní prostředky. Smluvní nástroje představují obchodní smlouvy, různé druhy dohod (platební, úvěrové, ekonomické, dohoda o strategické spolupráci) a smlouvy o podpoře a ochraně investic (14, s. 30).

3.3.3 Tarifní a netarifní nástroje

Tarifní nástroje jsou cla předem stanovená v celním sazebníku a jsou v nich uvedeny dlouhodobé cíle obchodní politiky státu. Při zavedení cla nebo kvóty si světová ekonomika jako celek vždy zhorší, jelikož dochází ke ztrátám z neefektivnosti světové výroby (11, s. 45). Sazba cla je předem vyhlášena právním předpisem státu - celní sazebník. Jedná se o nástroj, které je z hlediska transparentnosti nejvýhodnější, jelikož je možné zjistit hodnotu pomocí metodiky a koeficientů.

Cena zboží, které je dováženo nebo vyváženo se může, měnit na základě cla. „*Dopad cla do ekonomiky je možno měřit ukazatelem efektivní míry celní ochrany, který je definován jako procentuální navýšení případné hodnoty na fyzickou jednotku výroby vlivem celní ochrany*“ (7, s. 97).

V současné době význam **netarifní překážky obchodu** převyšuje celní nástroje. Jedná se o opatření, které ovlivňuje obchod mezi subjekty a jejich výčet se s přibývajícím časem stále zvětšuje. Netarifní překážky slouží jako nástroj ochrany před nekalými obchodními praktikami zahraničních subjektů, ale také jako podpora rozvoje domácí ekonomiky.

Konference OSN nebo Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) se zabývají s členěním netarifních opatření. Mezi nejzákladnější skupiny patří:

- paratarifní opatření - *dodatečné daně a přírázky*,
- finanční opatření - *požadavek placení předem*,
- automatická licenční opatření,
- kvantitativní opatření - *zákazy dovozu, dobrovolná omezení vývozu*,
- monopolistická opatření - *povinné využití národních služeb v pojištění, dopravě*,
- technická, sanitární a fytosanitární opatření - *inspekce před naloděním*,
- opatření na kontrolu výroby a vývozu (7, s. 99).

Netarifní překážky jsou nejvíce využívány v sektoru strojírenství, zemědělství a chemikálie. Například ve státech Severní a Jižní Ameriky jsou netarifní opatření méně používány oproti Evropě a východní a střední Asii.

Tarifní nástroje - clo a kvóta

Clo je daň uvalená na dovozy a výše cla se liší v každém státě. „*Clo zvyšuje cenu, snižuje objem spotřebovaného a dováženého množství a zvyšuje domácí výrobu daného zboží*“ (12, s. 353). Mezinárodní obchod v rámci Evropské unie je od CLA osvobozen. Výši cla určuje celní sazebník TARIC. Při nákupu z 3. zemí jsou stanoveny hodnoty zboží, u kterých je nutné vyměřit clo nebo DPH. Cena za zboží pro vyměření představuje cenu zboží, náklady na dopravu a pojištění. Hodnota zboží do 22 eur nepodléhá DPH a ani stanovení cla, pokud zboží se pohybuje v rozmezí 22 eur - 150 eur, je nutné u zboží vyměřit DPH. Zboží, které přesahuje výši 150 eur, podléhá DPH i vyměření cla.

Zavedení cla je také možnost, jak chránit firmy ve svém státě a podporovat národní hospodářství. Z hlediska členění se rozlišuje několik druhů cla (např. autonomní a smluvní, vývozní, dovozní, fiskální, ochranná, prohibitivní,...).

- **autonomní, smluvní**

Autonomní clo není stanoveno z mezinárodní smlouvy na rozdíl od *smluvního cla*. Smluvní cla plynou dále z úvěrové dohody, dohody o strategické nebo vědeckotechnické spolupráci a další.

- **vývozní, dovozní a tranzitní**

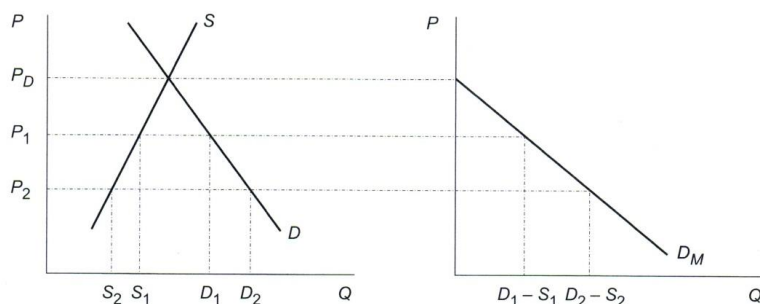
Jak již z názvu plyne, *vývozní* clo je uvaleno na vývoz zboží. Zmíněná situace nastává ojediněle, většinou se jedná o suroviny nebo zboží s nízkou elasticitou poptávky. Vláda se snaží získat část příjmů z vývozu nebo v případě, že hrozí nedostatek statku na domácím trhu, by se musela zvýšit cena (11, s. 38).

- **fiskální a ochranná funkce**

Fiskální funkce má za cíl příjem do státního rozpočtu, jelikož může vláda snížit ostatní daně. Snaží se tím vyrovnat část škody, která byla způsobena spotřebitelům v importní zemi. Díky *ochranné* funkci se clo snaží chránit tuzemské výrobce před konkurencí z ostatních zemí. Ochranná politika je neefektivní. Snižuje možnost svobodného obchodu, který je naopak efektivní, jelikož se země specializují na výrobu zboží a služeb, které jsou pro ně nejvýhodnější, tzn., že nepodporuje mezinárodní obchod.

V současné době má ochranná funkce větší význam nežli fiskální, která charakterizuje příjem do státního rozpočtu z vybraného cla. Zvyšuje ceny zboží v mezinárodním obchodě a spotřebitelé musí omezit své nákupy. Z toho plyne ztráta, která obvykle převyšuje objem vládních příjmů z cel. „*Cla a ochrana před dovozem jsou neefektivním prostředkem k vytváření pracovních míst i ke snižování nezaměstnanosti.*“ Při zmíněném problému s nezaměstnaností je výhodnější použít metody monetární a fiskální politiky (12, s. 359). Následující graf představuje poptávku po dovozu v domácí ekonomice.

Graf 3 - Poptávka po dovozu v domácí ekonomice

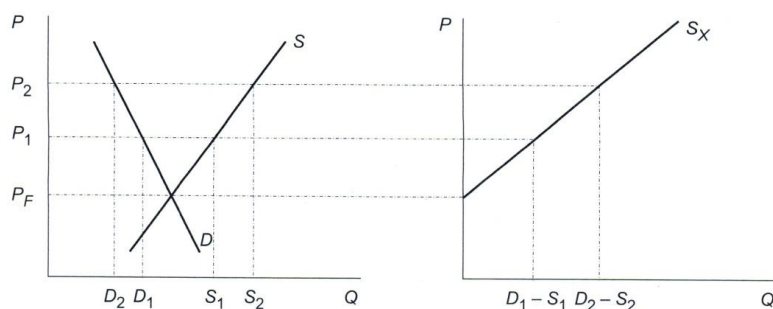
Zdroj: NEUMANN, P. *Mezinárodní ekonomie*. 2010, s. 39

- **prohibitivní, antidumpingové**

Prohibitivní clo je tak vysoké, že zcela vylučuje jakýkoliv dovoz a tím se ekonomika stane uzavřenou. Pokud je světová cena nižší nežli cena v malé uzavřené ekonomice, země přijme světovou, tedy nižší cenu (11, s. 43). Po zavedení cla vyššího než 25 % by cena byla opět vyšší.

Neprohibitivní clo je mírnější než výše zmíněné, avšak také obchod poškodí, ale nezničí. *Antidumpingové* clo se může uvalit na prodejce, kteří v zemi prodávají za ceny nižší, než jsou průměrné náklady. „Velká ekonomika, která je schopna ovlivnit světovou cenu dané komodity, si může zavedením cla jako celek polepšit, protože clo částečně zaplatí dovozci“ (11, s. 45).

Graf 4 - Nabídka vývozu v zahraniční ekonomice

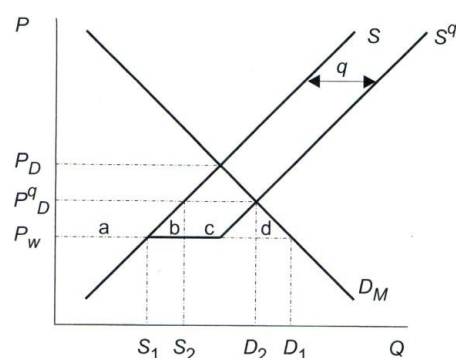
Zdroj: NEUMANN, P. *Mezinárodní ekonomie*. 2010, s. 39

Nová rovnovážná světová cena vznikne díky vztahu mezi domácí poptávkou po dovozu a zahraniční nabídkou. V otevřené ekonomice je cena zboží nebo služby stejná jako světová. Pokud nabízené zboží na domácím trhu převyšuje poptávku po množství, je výhodné zboží vyvézt do zahraničí.

V případě poptávky po zboží na domácím trhu za světovou cenu převyšuje množství nabízeného, je nutné zboží naopak dovézt ze zahraničí. „Je-li cena výrobku nebo služby v uzavřené ekonomice nižší než světová cena a země se zapojí do mezinárodního obchodu, pak se země stane čistým vývozcem tohoto výrobku nebo služby“ (6, s. 737). Naopak v případě vyšší ceny nežli světové se země po zapojení do mezinárodního obchodu stane čistým dovozcem konkrétního zboží.

Kvóta je omezením množství dovozů. Vláda vydá dovozní licence, se kterými dosáhne předem určené hodnoty. Stejně jako u cla platí, že prohibitivní kvótou se zamezí veškerý obchod. Na rozdíl od cla není příjmem vlády, nicméně zisk ze vzniklých cenových rozdílů získá importér, či exportér (12, s. 341). Rozsah kvóty musí být menší než poptávka po dovozech při světové ceně (11, s. 45). Následující graf představuje kvótu v malé otevřené ekonomice.

Graf 5 - Kvóta v malé otevřené ekonomice

Zdroj: NEUMANN, P. *Mezinárodní ekonomie*. 2010, s. 44

Obdélník c zůstává importérům, oproti zavedení cla, kdy by byl příjmem státního rozpočtu malé ekonomiky. Při otázce zavedení cla nebo kvóty je nutné zvážit existenci kartelu domácích výrobců, kteří jsou schopni manipulovat s cenou. Vhodnější je zavést clo, jelikož kvóta po vyčerpání nepředstavuje nebezpečí. Pokud by se zavedlo clo, zvýšení ceny není možné, nýbrž je riziko zvýšení dovozu ze zahraničí (11, s. 45).

4 Platební bilance zahraničního obchodu

Pohyby výrobních faktorů, zboží a služeb, jsou mimo jiné vyjádřeny v peněžních tocích a mohou být ekonomické nebo i neekonomické povahy. „*Platební bilance státu obecně vyjadřuje sumu všech přijatých a poskytnutých plateb mezi subjekty národní ekonomiky a mezinárodním okolím, včetně změny stavu rezerv za určitou časovou jednotku (zpravidla jeden rok)*“ (9, s. 562).

Platební bilance je statistický výkaz, představující vnější ekonomickou rovnováhu země, který porovnává platby ze zahraničí a platby do zahraničí. Obdobně jako účetnictví musí být platební bilance jako celek vždy vyrovnána a uplatňuje podvojný způsob účtování. Hodnoty se vykazují v jedné měně, a proto dochází k přepočtu v různém čase. Kurzové rozdíly nebo šedá ekonomika může zapříčinit nedokonalosti vykázané v bilanci.

Celkové saldo platební bilance zaznamenává rozdíly mezi debetem a kreditem a přirozeně představuje nulovou částku, jelikož suma vstupuje do platební bilance jako kreditní a také jako debetní operace. Nicméně je možné zjistit dílčí salda, která vykazují nad čarou saldo a pod čarou stejnou absolutní hodnotu, pouze s opačným znaménkem (15, s. 63).

BPM6 (The Balance of payments and international investment position manual)

Nový manuál platební bilance, který byl vydán Mezinárodním měnovým fondem v roce 2009. „*Manuál známý pod zkratkou BPM6 klade stejný důraz jak na transakce (toky) zachycené platební bilancí, tak na pozice (stavy) prezentované v investiční pozici země vůči zahraničí*“ (10, s. 17). Podle Manuálu BPM6 jsou základní účty tvořeny následujícími položkami a vytváří spolu vzorec v rovnováze:

- běžný účet,
- kapitálový účet,
- finanční účet,
- chyby a opomenutí.

Běžný účet + Kapitálový účet + Chyby a opomenutí = Finanční účet

K vytvoření nového modelu BPM6 vedla zejména změna ekonomických procesů - globalizace produkce (do rozvinutých zemí byla přesunuta zpracovatelská výroba některých nadnárodních společností). Dalším impulsem k vypracování nového modelu vedl rozvoj komunikačních a informačních technologií a jiné finanční nástroje (10, s. 17). Data podle BPM6 jsou publikována i Evropskou centrální bankou.

Aplikací modelu BPM6 se zvyšuje mezinárodní srovnatelnost údajů. Model poskytuje rámec, který je možné použít od nejmenších a málo rozvinutých až po vyspělejší a složitější ekonomiky. Rovněž je model provázán s ostatními mezinárodními statistickými standardy (Systém národních účtů 2008, Evropský systém národních a regionálních účtů).

Následující rozdělení porovnává dva modely platební bilance.

BPM 5 (od roku 1993)	BPM 6 (od roku 2009)
Běžný účet	Běžný účet
<ul style="list-style-type: none"> ▪ obchodní bilance (zboží), ▪ bilance služeb, ▪ bilance výnosů, ▪ běžné převody. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ obchodní bilance (zboží), ▪ bilance služeb, ▪ primární výnosy, ▪ sekundární výnosy.
Kapitálový účet	Kapitálový účet
Finanční účet	Finanční účet (rezervní aktiva)
Devizové rezervy	

Zdroj: vlastní zpracování, data ČNB (26)

Výraznou změnou modelu bylo přesunutí z obchodní bilance BPM 5 položky - zušlechtění a opravy do služeb v modelu BPM 6. Novou položkou v této kategorii jsou finanční služby, jako například pojištění nebo výdaje na výzkum a vývoj. Naopak ze služeb BPM 5 se přesunula položka merchanting do obchodní bilance BPM 6. „... *merchantingové obchody (nákup zboží rezidentem domácí ekonomiky v zahraničí od nerezidenta s následným prodejem jinému nerezidentovi bez uskutečnění dovozu zboží do domácí ekonomiky)*“ (10, s. 19). Zjevnou změnou je také položka devizových rezerv, která je v novém modelu zahrnuta do finančního účtu s názvem rezervní aktiva.

4.1 Vybrané změny metodiky

Zavedení nového modelu BPM6 má největší vliv na účet zboží a služeb. V novém modelu jsou imputované transakce, které byly začleněny na hrubé bázi ve „zboží ke zpracování“ (zušlechťovací styk) zrušeny a poplatek za poskytnuté zpracovatelské služby je nově zahrnut do „výrobních služeb u cizích fyzických vstupů“.

V případě, že se nezmění ekonomické vlastnictví a zboží je fyzicky odesláno do jiné ekonomiky, obchod se zbožím není vykazován. *„U ekonomik, pro které je obchod v rámci zušlechťovacího styku důležitý, dojde podle BPM6 ke snížení hrubého vývozu a dovozu zboží a ke zvýšení vývozu a dovozu služeb“*. Nárůst těchto služeb bude odpovídat sumě provedených zpracovatelských služeb (25).

Následující tabulka zobrazuje, jak je kladný či záporný vývoz představován v tuzemské ekonomice.

Ekonomika obchodníka	Tuzemská ekonomika
záporný vývoz zboží	nákup zboží (vykazuje se s mínusem)
kladný vývoz zboží	prodej zboží

Zdroj: vlastní zpracování, ČNB

Čistý vývoz zboží v rámci merchantingu představuje rozdíl prodeje a nákupu zboží. V současné době je merchanting zboží zahrnut ve zboží na rozdíl od minulosti. Dříve byl čistý vývoz zboží v rámci merchantingu začleněn v položce „merchanting a ostatní služby spojené s obchodem“.

4.2 Vertikální a horizontální struktura

Podle staršího výkladu obsaženo v BRČÁK, J. Makroekonomie. 2010, s. 235, je platební bilance rozdělena na vertikální a horizontální strukturu. Vertikální obsahuje debetní část, jejíž přírůstek zhoršuje platební bilanci a kreditovou část, která zvýšením položek zlepšuje platební bilanci. *„Kreditní operace vytváří na trhu devizovou nabídku, debetní operace poptávku po devizách“* (2, s. 235). Následující tabulka představuje základní operace a jejich členění na základě vertikální struktury.

Tabulka 2 - Členění základních operací podle vertikální struktury

Položka	Kredit (+)	Debet (-)
pohyb zboží	export zboží	import zboží
pohyb služeb	export služeb	import služeb
pohyb důchodů	import důchodů	export důchodů
pohyb transferů	import transferů	export transferů
pohyb kapitálu	import kapitálu	export kapitálu
devizové rezervy	snížení devizových rezerv	zvýšení devizových rezerv

Zdroj: BRČÁK, J. *Makroekonomie*. 2010, s. 235

Horizontální strukturu tvoří běžný účet, kapitálový účet a finanční účet.

A. Běžný účet

- obchodní bilance
  - export a import zboží, re-export, merchantingové obchody,
- bilance služeb
  - zušlechťovací styk,
- primární výnosy
  - náhrady zaměstnancům, úroky, zisky společností, reinvestované zisky,
- sekundární výnosy
  - daň z příjmu, pojistné prémie, současná mezinárodní spolupráce, ostatní běžné transfery, korekce související s penzemi (30).

Jednou ze složek běžného účtu je *obchodní bilance*, která je měřena metodou free of board nebo coast insurance freight transport. První výše uvedená metoda FOB vyjadřuje hodnotu zboží bez nákladů na přepravu a pojištění na hranice exportéra. Metoda CIF zahrnuje náklady až ke hranicím země, která přijímá zboží. Obchodní bilance je tvořena mezinárodními obchodníci a zahrnuje částky za dovoz a vývoz zboží (1, s. 159).

Pomocí ukazatele, kde je v poměru vývoz a dovoz, je možné zjistit, o jakou obchodní bilanci se jedná. Aktivní obchodní bilance nastane, pokud ve výsledku dostaneme číslo větší než jedna, tzn. vývoz je vyšší než dovoz. V opačném případě, kdy je jmenovatel vyšší než číselník, se jedná o pasivní obchodní bilanci (14, s. 24).

Na základě komoditní struktury je export a import rozčleněn do skupin (potraviny, nápoje a tabák, suroviny, paliva, tuky a oleje, chemikálie, tržní výrobky, stroje a dopravní prostředky, průmyslové výrobky a nezařazené zboží). Členění do skupin probíhá na základě klasifikace OSN Standard International Trade Classification. „*V teritoriální struktuře ČR je export a import sledován v rozdělení na svět celkem, eurozónu, ostatní evropské země, země Ameriky, Afriky a Asie. Dále je evidován export a import do/z Austrálie a Nového Zélandu*“ (10, s. 19).

B. Kapitálový účet

- pořízení / prodej nevýrobních nefinančních aktiv
  - přírodní zdroje, smlouvy, leasing a licence, nehmotná aktiva (goodwill),
- kapitálové transfery
  - odpuštění dluhů, některá pojistná plnění, investiční a jiné granty, vybrané daně, atd. (30).

Na kapitálovém účtu je evidován tok kapitálu ze země a do země, dále investiční a kapitálové transakce. Vyjma toho kapitálový účet zahrnuje transakce spojené s migrací obyvatel, promíjením dluhů a s převodem vlastnických práv k aktivům, nefinanční převody (pozemky) a nehmotná práva - licence, autorská práva (9, s. 564).

C. Finanční účet

- přímé zahraniční investice,
- portfoliové investice,
- finanční deriváty,
- ostatní investice,
- rezervní aktiva (30).

Účet je členěn jako krátkodobý a dlouhodobý (zpravidla nad 1 rok). Obsahuje pohyby, které mění stavy prostředků domácích subjektů k zahraničním subjektům. „*Příjmy prostředků jsou chápány jako kapitálový import a naopak*“ (2, s. 235).

Tok kapitálu členíme na dvě formy: přímé investice a portfoliové investice. Z velké části akcie a například prodej cenných papírů se nachází v kategorii **přímých investic**. Jedná se o základní a ostatní kapitál a reinvestovaný zisk. Přímé mezinárodní investice jsou

vytvářeny právnickou nebo fyzickou osobu, která má sídlo v zahraničí. Tato osoba investuje přímo peníze v ČR za účelem založení firmy, nákupu nemovitosti a dosažením cíle v podobě zisku (1, s. 160).

Emitované majetkové a dluhové cenné papíry, tedy obligace bez nároku na rozhodování jsou v *portfoliu investic*. „*Portfoliové investice iniciuje zahraniční investor, pokud své finanční prostředky vloží do českých akcií, dluhopisů nebo pokud si své peníze uloží na účet vedený u českého bankovního ústavu*“ (1, s. 160).

V *ostatních investicích* jsou zejména půjčky a úvěry státního sektoru ekonomiky tvořící největší část (9, s. 564).

Změna devizových rezerv

Položka devizových rezerv představuje zásobu centrální banky v cizí měně. Zvýšení devizových rezerv se zapisuje se záporným znaménkem za účelem vyrovnání platební bilance a naopak snížení s kladným znaménkem. Změna souvisí se zásobou peněz a deviz, kdy v případě aktivní bilance navyšuje kategorii zásob (devizové rezervy) a v případě pasivní je tomu naopak (9, s. 564).

Pokud je dán fixní měnový kurz, stát vyrovnává případnou rozdílnost ve stavu vyrovnáním deviz a na trzích. Jinak je tomu při flexibilním měnovém kurzu, kdy k rozdílům v platební bilanci nedochází, jelikož se mění měnové kurzy a případný rozdíl likviduje trh. Na základě toho můžeme v tomto systému měnových kurzů posuzovat rozdíly ekonomiky z hlediska autonomních a indukovaných transakcí. Autonomní transakce jsou nezávislé na změnách a vychází z požadavku chodu ekonomiky. Oproti tomu jsou indukované tvořeny zásahem státu za účelem vyrovnanosti celkového salda.

Stav platební bilance je možné ovlivnit výší cla, ovlivněním importu, nabídkou devizových prostředků a dalšími prostředky, avšak je nutné odlišit reálný stav od případného stavu, kdyby nedošlo k zmíněným opatřením (9, s. 566).

4.3 Vyrovnávání platební bilance

Cenový, důchodový a monetární vyrovnávací proces představuje vyrovnávání ekonomik, kde CB stanovuje pevný kurz, který není možné devalvovat nebo revalvovat. Dalšími nástroji k vyrovnání platební bilance je možné zavedení cla, kvóty nebo také hmotná podpora do výroby statku určeného k exportu (1, s. 160).

- Cenový,
- důchodový,
- monetární,
- kurzový vyrovnávací proces,
- dále restriktivní opatření (cla, kvóty),
- subvence výroby statku určeného k exportu.

Cenový vyrovnávací proces

Cenový vyrovnávací proces byl deklarován již v polovině 18. století autorem Teorie automatického vyrovnávání obchodní bilance (David Hume). Za předpokladu cenové a mzdové flexibility dochází k cenovému vyrovnávacímu mechanismu. V případě nižší dovozní ceny za zboží je nucen tuzemský výrobce snížit cenu. Tím se sníží import, protože zákazníci nebudou poptávat importované dražší zboží z cizí země. Zároveň dojde k exportu komodity do zahraničí a vyrovná se platební bilance.

Důchodový vyrovnávací proces

Vyrovnávací proces založený na absolutně pevném měnovém kurzu a na keynesovském pojetí ekonomického světa. Investice nejsou moc citlivé na změnu úrokové míry, a proto není rovnováha mezi úsporami a investicemi zaručena automaticky. Následující příklad demonstruje důchodový vyrovnávací proces.

Pokles zahraniční poptávky po domácím zboží (čistý export se stává pasivní),

↳ pokles důchodů exportérů,

↳ pokles výdajů, snížení nákupů zahraničního zboží,

↳ snížení importu (případně růst exportu),

↳ rovnováha platební bilance (10, s. 37).

Monetární vyrovnávací proces

V případě, že CB nabízí peníze na devizovém trhu, znehodnocuje kurz české koruny a tím se zvyšuje i export země. Nabídka peněz může být za účelem zaplacení za dovezené zboží, které probíhá v jednotkách cizí měny. „*Monetární přístup k platební bilanci je založen na myšlence, že existuje vztah mezi vývojem měnových agregátů na straně jedné a saldu platební bilance na straně druhé*“ (10, s. 76).

Optimální tempo růstu měnových veličin, které zaručí paritu platební bilance, staví na keynesovském základě (Polakův model) a monetaristickém základě (Johnsonův model). Využití těchto modelů slouží primárně pro účely CB, která za pomoci nástrojů a působení na vývoj měnových agregátů zabezpečuje vnější rovnováhu ekonomiky. V monetárním přístupu je vliv peněz důležitou veličinou při utváření nerovnováhy salda celkové PB. Oproti tomu keynesovský přístup předpokládá podstatný vliv důchodu na výkonovou bilanci a vliv domácích a zahraničních úrokových měr na kapitálové pohyby mezi domácí a zahraniční ekonomikou. V praxi se oba přístupy prolínají (10, s. 95).

Kurzový vyrovnávací proces

Za účelem zvýšení nabídky domácí měny bude CB při nadměrném zhodnocování kurzu nabízet tuzemskou měnu za zahraniční. V opačném případě, kdy nabídka CZK je převyšována poptávkou, je nutné, aby CB poptávala domácí měnu a zabránila jejímu znehodnocení. Zmíněné intervence mají negativní vliv na devizové rezervy CB a na domácí finanční zásobu (7, s. 87). S mechanismem souvisí nevýhoda malé země, která v případě poklesu importu neovlivní světové ceny, ani celkovou poptávku na zahraničním trhu oproti velké zemi.

V případě, že nedojde ke změně devizových rezerv CB, zůstává platební bilance vyrovnána. ČNB v případě, kdy nedochází k růstu nebo poklesu devizových rezerv, nezasahuje do měnového trhu a výše měnového kurzu je stanovena vztahem nabídky a poptávky. Následuje mechanismus kurzového vyrovnávacího procesu výkonové bilance.

Přebytek výkonové bilance,

↳ zhodnocení měnového kurzu,

↳ pokles exportu (růst importu),

↳ rovnováha výkonové bilance (10, s. 48).

5 Institucionální podpora mezinárodního obchodu v ČR

Česká republika má liberální a otevřenou politiku v rámci vnějších ekonomických vztahů. Na základě toho uznává zásady Světové obchodní organizace, kde je jedním z původních členů. Světová obchodní organizace (WTO) je mezinárodní organizace hospodářského charakteru, která pracuje s pravidly vzájemných obchodních vztahů mezi svými členy. WTO dohlíží na plnění dohod, jenž státy sjednaly v rámci Všeobecné dohody o clech a obchodu v mezinárodní organizaci (GATT). Členem může být stát i jednotné celní území (35).

Mezi základní principy fungování v mezinárodním obchodě patří obchod bez diskriminace (mezi smluvními stranami neexistuje žádná diference). Dále je to uvolňování obchodu, podmínka dodržení právních závazků, zákonná hospodářská soutěž a rozvoj v méně vyspělých státech (14, s. 60).

„Struktura WTO je kromě zastřešující Dohody o ustavení WTO postavena na obsahu Dohod, tvořících tzv. tři pilíře WTO, a dále na dvou horizontálních aktivitách WTO.“

- Dohoda GATT - zabývá se obchodem se zbožím.
- Dohoda GATTS - zabývá se obchodem se službami.
- Dohoda TRIPS - zabývá se otázkami práv duševního vlastnictví.

Tabulka 3 - Struktura WTO

<i>Zastřešující Dohoda</i>	Dohoda ustavující WTO		
	Zboží	Služby	Duševní vlastnictví
<i>Základní principy</i>	GATT	GATS	TRIPS
<i>Dodatečné dohody</i>	Další dohody a přílohy týkající se zboží	Přílohy týkající se služeb	
<i>Závazky přístupu na trh</i>	Seznamy závazků jednotlivých členů	Seznamy závazků jednotlivých členů	
<i>Urovnávání sporů</i>	Ujednání o řešení sporů		
<i>Transparentnost</i>	Mechanismus pro ověření obchodní politiky		

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu

Mnohostranné obchodní ujednání World Trade Organization vymezuje poskytnutí subvence státu. Následující výčet přesně stanovuje, co je považováno za subvenci:

- přímé dotace výroby nebo výrobních vstupů,
- fiskální pobídky jako např. daňové osvobození,
- navýšení jmění,
- záruky na půjčky,
- poskytnutí zboží a služeb,
- odkup zboží (15, s. 109).

S pomocí vývozního úvěrování je umožněn vstup exportérům do soutěže na mezinárodním trhu se stejnými podmínkami. Bez úvěru by to nebylo možné. Avšak je nutné respektovat konsenzus OECD, kterými se řídí všechny členské státy Evropské unie. *„Dodržení podmínek Konsenzu umožňuje státu úvěrovat vývozní operace vyžadující dlouhodobé zdroje financování, a to za podmínek a v objemech, které jsou pro vývozce v komerčních bankách nedosažitelné“* (15, s. 110).

5.1 Exportní strategie ČR pro období 2012 - 2020

Česká republika orientuje svou obchodní politiku především pro podporu exportu. Ministerstvo průmyslu a obchodu, Exportní garanční a pojišťovací společnost, CzechTrade a Czech Invest se podílí na realizaci proexportní strategie. Obsahem exportní strategie, která byla schválena vládou, je globální představa o exportních aktivitách státu. Vymezuje cíle, činnosti a postupy, které bezprostředně souvisí s exportem.

Hlavním cílem strategie je zvýšení počtu exportérů. Do roku 2020 by se počet měl zvýšit o 15 %. Objem exportu by se také měl zvýšit o ¼ ze současné hodnoty. Mimo jiné by mělo dojít k celkové efektivitě podpory exportu a zvýšení rozmanitosti výrobků do tzv. třetích zemí, tedy zemí, které nejsou členy Evropské unie (15, s. 239).

Úkolem exportní strategie je mimo jiné zjištění atraktivity zahraničních trhů, které mohou být prioritní pro spolupráci s českými exportéry. Exportní strategie závisí na informacích, rozvíjení se exportu a rovněž na subvencích obchodních příležitostí. Následující obrázek představuje Strategii mezinárodní konkurenceschopnosti.

Obrázek 1 - Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR pro období 2012 - 2020

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu

Snahou strategie je začlenit ČR mezi 20 nejvíce konkurenceschopných zemí světa. „Strategie vytvoří synergie z různých aktivit státu, zajistí koherenci jednotlivých hospodářských politik při respektování principu komplementarity jednotlivých projektů, tak, aby došlo k násobení jejich účinků ve prospěch českých firem a jednotlivých sektorů průmyslu a služeb“ (19). Hlavním klíčovým faktorem strategie je bezesporu vysoký objem českého exportu, analýza vývoje poptávky na světovém trhu a kapitálové zdroje.

5.2 Ministerstvo průmyslu a obchodu

V ČR existuje soubor institucí, které se snaží o podporu českého exportu i importu. V první řadě je to Ministerstvo průmyslu a obchodu, které úzce spolupracuje s ostatními ministerstvy. Jako další instituce, které pomáhá českým podnikatelům je Agentura na podporu obchodu - CzechTrade, Agentura pro podporu investic - CzechInvest, Česká exportní banka a v neposlední řadě Exportní garanční a pojišťovací společnost.

Ministerstvo průmyslu a obchodu jako ústřední orgán státní správy podporuje obchodní politiku. Jeho působnost je v podpoře podnikání a investování zejména v oblasti průmyslu a obchodu. Dále také chrání vnitřní obchod a zájmy spotřebitelů v souvislosti evropské spotřebitelské politiky. Zároveň koordinuje legislativu a zabezpečení dvoustranných a mnohostranných dohod a spolupráci s institucemi:

- Evropské společenství,
- Evropské sdružení volného obchodu (EFTA),
- Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj,
- Světová obchodní organizace (WTO).

Jako každé ministerstvo má několik podřízených organizací. Podřízenou organizací je například Česká obchodní inspekce, Puncovní úřad, CzechInvest a v poslední řadě CzechTrade (34). Mimo jiné Ministerstvo spravuje zákaznickou Zelenou linku pro export. Linka byla spuštěna před 10 lety s cílem usnadnění kontaktu státních institucí s organizacemi podporující export. Pro české organizace je Zelená linka příležitostí, jak získat cenné informace nejenom při rozšíření jejich exportu. Podle statistik prvního pololetí roku 2016 bylo vyřešeno 534 dotazů týkající se exportu.

Ze statistik Zelené linky dále vyplývá, že nejčastějším dotazem ohledně exportu je problematika daní, zejména DPH. Rovněž problematika ohledně zřízení e-shopu nebo vyslání zaměstnanců do zahraničí. Na základě teritoriálního rozdělení dotazů mezi nejčastěji dotazovanými zeměmi byla Čína a Německo, dále Rusko nebo Írán (36).

5.2.1 Česká agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest

CzechInvest byla založena v roce 2004, spolupracuje s institucemi působícími v regionech a také s místní správou a samosprávou. Propagace ČR v zahraničí a posílení konkurenceschopnosti české ekonomiky pomocí malých a středních podnikatelů jsou jedním z úkolů CzechInvest. Jako státní příspěvková organizace je podřízena MPO. Poskytuje důležité informace podnikatelům, poradenství a následnou pomoc při realizaci projektů. Spravuje databázi podnikatelských nemovitostí a v poslední řadě pomáhá při reinvesticích, tzv. AfterCare pro zahraniční investory působící v tuzemsku (16).

5.2.2 Česká agentura pro podporu obchodu CzechTrade

Další příspěvkovou agenturou MPO je národní proexportní organizace CzechTrade, působící na českém trhu od roku 1997. Její snahou je rozvíjet zahraniční obchod, mezinárodní kooperaci firem a podporovat malé a střední firmy v exportu. Mimo jiné agentura spravuje portál businessinfo.cz, kde je možné nalézt globální informace z institucí veřejné správy a prezentovat je všem exportérům a podnikajícím osobám.

Nejvíce zahraničních kanceláří CzechTrade je v Evropě, dále v Asii, Americe, Africe a také v Austrálii. Nicméně mezi nejvíce poptávanou zemí pro export je Německo a poptávaným oborem za rok 2016 bylo strojírenství. Od začátku jejího působení využilo pomoci více než 40 tisíc firem. Vyjma poradenství, kdy CzechTrade posuzuje vhodnost

obchodování s komoditou, nabízí také další služby. Mezi nabízené služby CzechTrade patří exportní vzdělávání, semináře a kurzy se zaměřením na mezinárodní obchod (17).

5.3 Česká exportní banka

Česká exportní banka je státní instituce odpovědná za svou činnost Ministerstvu financí ČR. Na českém trhu působí již od roku 1995 a jejím cílem je podporovat vývoz a spolupracovat nejen s exportéry, ale také s dovozci a dalšími institucemi a tím podporuje konkurenceschopnost ČR. Činnost ČEB je řízena nejenom bankovní licencí od ČNB, ale také na základě zákona č. 21/1992 Sb., o bankách a zákonem č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

ČEB tvoří představenstvo, dozorčí rada a výbor pro audit. ČEB finančně podporuje zejména export do poptávajících zemí po českém zboží a tím získávají čeští vývozci možnost vstoupit do soutěže na mezinárodním trhu na základě stejných podmínek jako konkurence ze zahraničí. Všechny tyto aktivity podléhají právu EU, OECD a WTO (21).

Objem exportu, na který je možná finanční podpora ČEB není velikostně omezen. Cílem pro podporu jsou kromě území, které mají ambice pro obchod, spíše projekty s nižší mírou rizika a ekonomicky návratné v rizikovějších územích. Finanční podpora ČEB je určena především právnickým osobám se sídlem v ČR, ale je možné poskytnout úvěr i zahraničnímu odběrateli českého zboží. Za základní prvky při poskytnutí úvěru se považuje smlouva o vývozu, žádné závazky vůči státu a žádné konkursní řízení na žadatele. Neodmyslitelnou součástí je 50% podíl českého producenta na statku či službě, která je předmětem obchodování a pojištění úvěrových rizik exportní pojišťovnou (20).

Obrázek 2 - Strategie ČEB pro období 2014 - 2018

Zdroj: ČEB

Obrázek se strategií ČEB deklaruje 9 cílů pro období 2014 – 2018. ČEB má zájem podporovat projekty s vyšším stupněm technologické inovace a zároveň hodnotí v národním zájmu český podíl v obchodování. Teritoriální diverzifikace je mimo jiné jedním z cílů, kde se snaží ČEB podporovat své zákazníky. Především vývozce pro obchodování v oblastech nebo odvětví, které státní instituce považují za výhodné z hlediska politické a hospodářské činnosti (22).

5.4 Exportní garanční a pojišťovací společnost

Exportní garanční a pojišťovací společnost je státní úvěrová pojišťovna a zároveň je součástí státní podpory českého exportu. Zaměřuje se zejména na hůře pojistitelná a komerční rizika, které souvisejí s financováním vývozu zboží, služeb a investic. Hlavní podmínkou pro pojištění se státní podporou je nutnost, aby hodnota vývozu měla minimálně poloviční podíl českého zboží nebo služby. *„Pro určení českého původu je rozhodující, že vývozcem, který dodávky zahraničnímu kupujícímu fakturuje, je firma registrovaná v ČR nebo její zahraniční dceřiná společnost“* (27).

Pojištění se státní podporou umožňuje obchodovat i v rozvojových zemích. Pojištění vývozu pro společnosti, které nezískaly úvěr od komerčních úvěrových společností je zpravidla splatné v horizontu dvou a více let. Mimo jiné pojišťuje financování vývozu energetických, strojních, technologických zařízení, investic a dalších nástrojů bez ohledu na velikost a právní formu.

Ačkoli se jedná o akciovou společnost, je plně vlastněna státem a její činnost je vykonávána pomocí ministerstva průmyslu a obchodu, financí, zahraničních věcí a zemědělství (28). *„EGAP od samého počátku své existence, tedy od roku 1992, plně hradí veškeré provozní náklady, včetně výplat pojistných plnění poškozeným klientům, z výnosů z vlastní činnosti a funguje jako soběstačný, ale přitom cíleně a opět v dlouhodobém horizontu de-facto neziskový nástroj státní podpory exportu“* (29).

6 Statistická evidence exportu ČR

V České republice je uplatňována proexportní politika. Export ČR můžeme rozdělit na obchod se zbožím a obchod se službami (např. servisní služby, ubytování, stravování apod.). Nejstarším a zároveň nejběžnějším způsobem je obchod se zbožím. Postupem času se vyvinulo mnoho zákonů stanovující pravidla obchodování. Způsob obchodování se liší u vyspělých a rozvojových států. Vyspělé státy mají průmyslovou politiku vysoce liberální a uplatňují význam zahraniční konkurence. Oproti tomu protekcionismus se objevuje spíše u rozvojových států. Protekcionismus je vyznačován ochranou domácího trhu a zaměstnanosti.

Významný vliv na obchodování mají nejen různá odvětví, ale rovněž otevření nebo uzavření trhu. Například otevření trhu se zemědělskými výrobky, může v důsledku zvýšit nezaměstnanost u obyvatel z venkova, ztráta tradic nebo dokonce zánik zemědělské výroby v tuzemsku (15, s. 102).

Obchod se službami není regulován pouze mnohostrannými obchodními pravidly WTO, ale také je ovlivňován domácí politikou a domácí regulací u konkrétních služeb. Obchod se službami může být například v bankovní a finanční sféře, ve zdravotnictví, vzdělání nebo v dopravě. Tarifní a netarifní obchodní opatření nelze na obchod se službami využít, a proto je nutná domácí politika. Pro veřejné zakázky je v zemích uplatňována politika veřejných zakázek s netransparentním charakterem (15, s. 103).

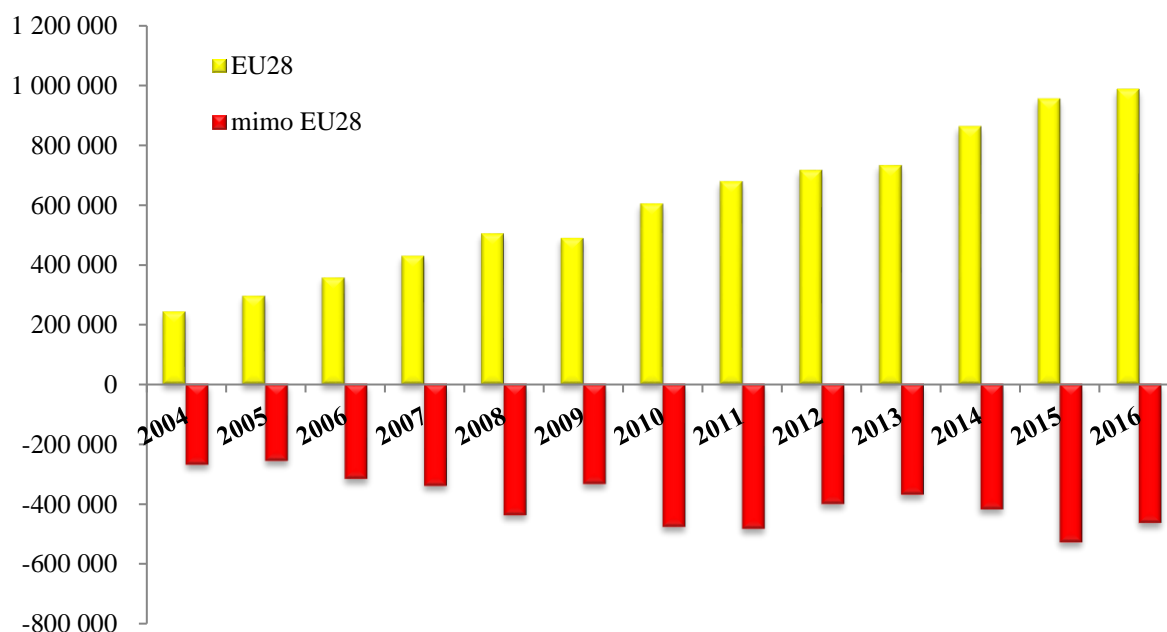
Komoditní struktura exportu je na základě mezinárodního systému Standard International Trade Classification členěna do 9 hlavních skupin. Každá skupina představuje analogický sektor ekonomiky a člení se dále do několika podskupin. Teritoriální struktura zahraničního obchodu je na základě Ministerstva průmyslu a obchodu rozdělena na skupiny států, jenž jsou charakterizovány především výší vyspělosti ekonomiky nebo členstvím ve vybraných organizacích. Podrobnější členění je vysvětleno v kapitole teritoriální struktura českého exportu.

6.1 Vývoj zahraničního obchodu ČR

V České republice existují dva přístupy k platební bilanci, jedná se o přístup České národní banky a přístup Českého statistického úřadu. V diplomové práci je využíván přístup ČSÚ. Součástí platební bilance je obchodní bilance, která představuje rozdíl mezi exportem a importem zboží.

Vývoz do zemí EU je stále progresivní a s rostoucími lety se zvyšuje závislost ČR na ostatních státech EU. Po vstupu do EU bilance představovala okolo 245 mld. Kč a za následující čtyři roky se zvýšila o polovinu na 505 mld. Kč. Obchodní bilance vůči zemím mimo státy Evropské unie je během sledovaných let téměř neměnná. Stále je vykazována se záporným výsledkem a stagnuje u hranice okolo - 400 mld. Kč. Následující graf je rozdělen na vývoz do zemí EU a mimo EU. Saldo obchodní bilance je vykázáno v mil. Kč.

Graf 6 - Obchodní bilance 2004 - 2016

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

Vysoký přebytek obchodní bilance do zemí EU byl ve velké míře způsoben vývozem strojů a dopravních prostředků, po kterých je ze zahraničních trhů poptávka. České ekonomice přispívá vývoj kurzu české koruny, který je znehodnocen vůči světovým

měnám od konce roku 2013. K vývoji kladné obchodní bilance vedl také deflační tlak, který pocházel z nízkých cen minerálních paliv a energií.

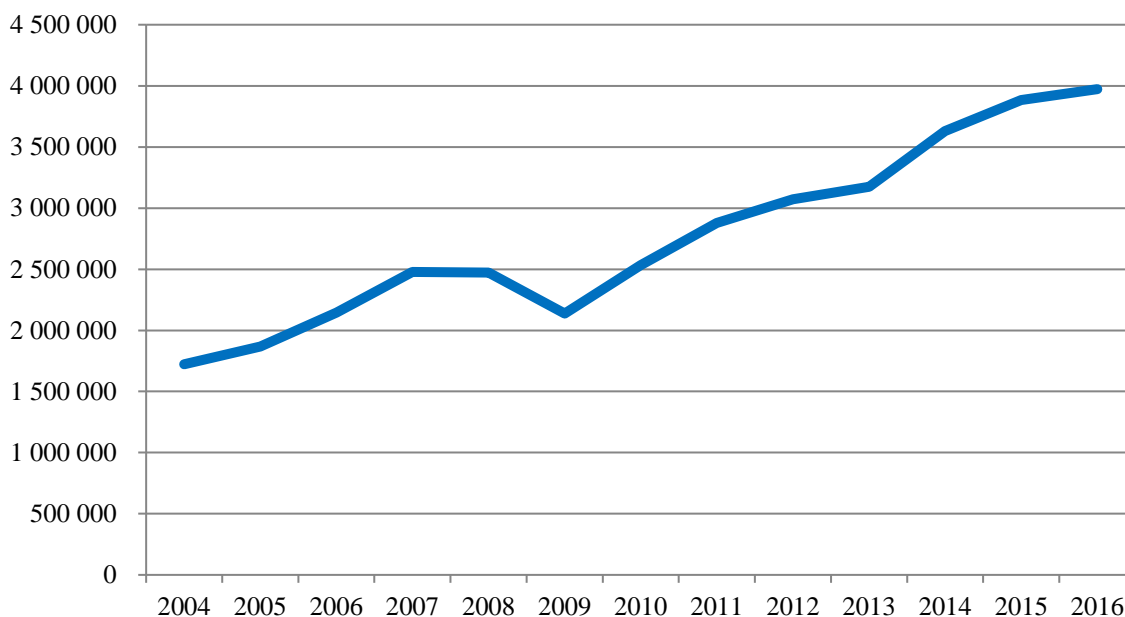
V roce 2015 dosahovala obchodní bilance do zemí mimo EU záporné a zároveň nejvyšší hodnoty představující více než 520 mld. Kč. Tomu odpovídá situace, že ČR ze zemí mimo EU více dováží a svoji proexportní strategii směřuje do zemí, které jsou členy EU. Kladné saldo obchodní bilance za rok 2016 vykazuje obchod s Německem, Slovenskem, Francií a s Rakouskem. Ačkoli vývoz do Velké Británie klesl o 17 mld. Kč, je v tomto roce vykazována rovněž kladná bilance. Kladná bilance převažuje také v obchodě s Ruskou federací, kde oproti roku 2015 se hodnota změnila o 22 mld. Kč, jelikož ceny dovozů se snížily o více než 30 mld. Kč. Naopak záporná bilance je vykazována s Čínou a Polskem.

6.2 Vývoj exportu ČR

Vývoj exportu ČR je již od minulosti významně ovlivňován politickou situací. Na přelomu 19. a 20. století patřilo území dnešní České republiky k ekonomicky nejvíce rozvinutým oblastem celé Evropy. Mezi nejvýznamnější české výrobky patřila bižuterie, sklo, pivo, obuv (Baťa), Škodaexport, stroje a zařízení a mnoho dalších komodit. Během světové války byl trh orientován spíše na západ Evropy. Po ukončení 2. světové války se Česká republika spolu s dalšími zařadila do sovětského bloku zemí a veškerý export byl směřován na trhy zemí SSSR (14, s. 98).

Od vzniku České republiky v roce 1993 je zaznamenáván pozitivní efekt a vývoj zahraničního obchodu České republiky neustále dynamicky roste. V květnu 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie. Následující graf č. 7 představuje nárůst vývozu zboží od vstupu do EU až po současnost.

Graf 7 - Křivka exportu zboží po vstupu do EU

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

Po vstupu do EU se zvýšila zahraniční poptávka a také došlo k odstranění cla. Tento krok umožnil zvýšit vývoz téměř o 24 %. V roce 2005 došlo ke zlepšení obchodní bilance o 65 mld. Kč, která byla vykázána ve výši 38 mld. Kč a tím došlo po několika letech k přebytku. Ke zlepšení obchodní bilance také působili přímé zahraniční investice, snižování nákladů ekonomik Evropy a přesun výroby ze západních zemí do ČR. Negativní působení na obchodní bilanci způsobilo zdražení cen ropy a zemního plynu.

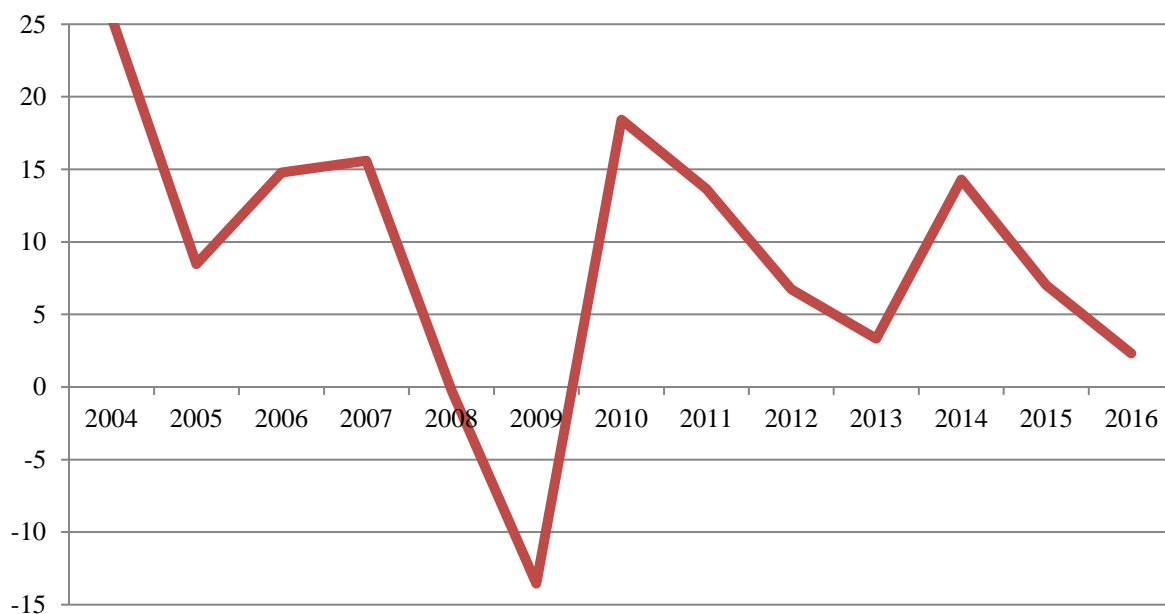
Po vstupu ČR do Evropské unie se změnilo mnoho dokumentů, způsob vykazování údajů zahraničního obchodu a mimo jiné také metodika, jakým způsobem budou výsledky zpracovány a následně vykázány. Propojením dat z Intrastatu a Extrastatu dochází ke sběru statistické evidence obchodu. Zmíněné výkazy jsou odesílány na Celní správu České republiky. Nicméně primární účel těchto výkazů slouží pro správu daní a cla.

Intrastat uvádí právnické osoby, které jsou plátcí DPH. Výkaz je povinné odvádět každý měsíc, kdy jednotka překročí stanovený práh. V současné době se jedná o překročení částky 8 milionů Kč pro vývoz i dovoz zboží. Ve výkazu jsou souvislosti s priznáním DPH, údaje o zboží, hmotnost, počet kusů a členská země, která je příjemcem

nebo odesílatelem zboží. Extrastat slouží pro vykazování zahraničního obchodu s ostatními státy světa a jeho zdrojem je celní prohlášení (32).

Graf číslo 8 znázorňuje meziroční růst exportu po vstupu do EU v procentuální vyjádření. Ve druhé polovině roku 2004 meziroční růst klesl. Hodnota vývozu rostla pomalu zejména z důvodu nákupů zboží před vstupem do EU, jelikož se předpokládalo zpřísnění podmínek dovozů na určité komodity ze zemí mimo EU. Z hlediska komoditní struktury bylo nejvíce nakupováno zboží ze skupiny SITC 7 - silniční vozidla, elektrická zařízení a jiné stroje sloužící k využití v průmyslu.

Graf 8 - Meziroční růst exportu ČR

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

Mezi lety 2007 a 2008 byla hodnota vývozu ČR relativně stabilní. Vývoz v tomto období představoval 2 400 mld. Kč. V tomto roce v USA propukla finanční krize, která měla velký vliv na státy po celém světě a zejména na ty vyspělé včetně České republiky. Trh s nemovitostmi byl jednou z příčin velké finanční krize, která byla ve velké míře naposledy zaznamenána ve 30. letech. Trh s nemovitostmi postupně ovlivnil kapitálové trhy a následně celé hospodářství země.

Důsledek hospodářské krize na státy Evropské unie byl promítnut v následujícím roce. Příchod ekonomické krize do ČR byl zaznamenán mezi lety 2008 - 2009. Meziroční

míra růstu představuje nejnižší možnou hodnotu. Výsledkem hospodářské krize v roce 2009 byl markantní hospodářský pokles. Ačkoli byla ekonomika ovlivněna krizí, v roce 2010 český vývoz dosahoval meziročního nárůstu o 18 %. Některé malé a střední podniky vlivem snížení poptávky a vývoje kurzu nedokázali udržet svoji pozici na trhu a odešli.

Významným výsledkům české ekonomiky po roce 2013 přispěla intervence české koruny. Česká národní banka na podzim roku 2013 znehodnotila kurz české koruny. Centrální banka drží kurz české koruny okolo 27 Kč za 1 euro. Díky znehodnocení se posílila domácí ekonomika a vývoz tuzemské produkce, který se promítl zejména v následujícím roce. Současně došlo ke zlevnění energetických komodit, což rovněž přispělo k produkci české ekonomiky. Meziroční nárůst v roce 2014 představoval 14 %.

Výkon českého průmyslu v roce 2015 dosahoval skvělých výsledků. Přibližně ¼ průmyslu se podílí na HDP. Růstu ekonomiky ČR také přispívají zvyšující se zahraniční zakázky, poptávka po produktech, nízká inflace a zvyšující se zaměstnanost. V roce 2016 došlo k poklesu míry růstu exportu. Prostřednictvím nízkých cen dovozu byla snížena síla importu a bilance vykazovala za tento rok vyšší přebytek než v minulosti. Oslabení růstu světové ekonomiky představuje možné nebezpečí snížení exportu v roce 2017.

7 Komoditní struktura českého exportu

Pro export jsou určeny zejména komodity, které představují konkurenceschopnost vůči zahraničí. Pro klasifikaci hmotných produktů slouží přehledný seznam podle mezinárodního systému Standard International Trade Classification. SITC je rozdělen do 9 hlavních skupin, kde každá obsahuje další podskupiny komodit.

Tabulka 4 - Standard International Trade Classification

Skupina	Popis
0	potraviny a živá zvířata
1	nápoje a tabák
2	suroviny nepoživatelné
3	minerální paliva a mazadla
4	živočišné a rostlinné tuky a oleje
5	chemikálie
6	tržní výrobky podle druhu materiálu
7	stroje a dopravní prostředky
8	různé průmyslové výrobky
9	zboží jiné

Zdroj: Český statistický úřad

Mezi základní hmotné produkty patří suroviny, které mohou být získány například těžbou. Cena surovin se zvyšuje na základě její úpravy pro další výrobu, a také pokud se jedná o přírodní materiál. Pro zpracování surovin je nutné mít energii a paliva. Vyspělé země z důvodu znečištění prostředí při výrobě energie a paliva, nevyrábí tyto komodity pro export. Ve snaze větší specializace a kooperace se mezi státy začleňují do mezinárodního obchodu polotovary a součástky nutné k výrobnímu procesu. Celkové zhmotnění výrobku se pak uskutečňuje v místech s nejnižšími vstupy hodnoty lidské práce. „*Tím se export součástek a polotovarů neustále teritoriálně stěhuje z míst o vyšší ceně lidské práce do míst s levnější lidskou prací při zachování stejné kvality odvedené práce*“ (5, s. 207).

Zpracované produkty s vysokou mírou přidané hodnoty mají hlavní podíl na komoditní struktuře exportu. V českém exportu mají největší podíl stroje, dopravní prostředky a jiné průmyslové výrobky. Tyto výrobky odpovídají podle klasifikace Standard International Trade Classification číslu 7 a 8. Jedná se o třídy vykazující během

let 2004 - 2016 kladnou obchodní bilanci. Mezi nejvíce vyvážené komodity během posledních let patří zmiňované automobily, dále dětské hračky, telekomunikační zařízení a dřevo.

Podíly komodit na celkovém exportu

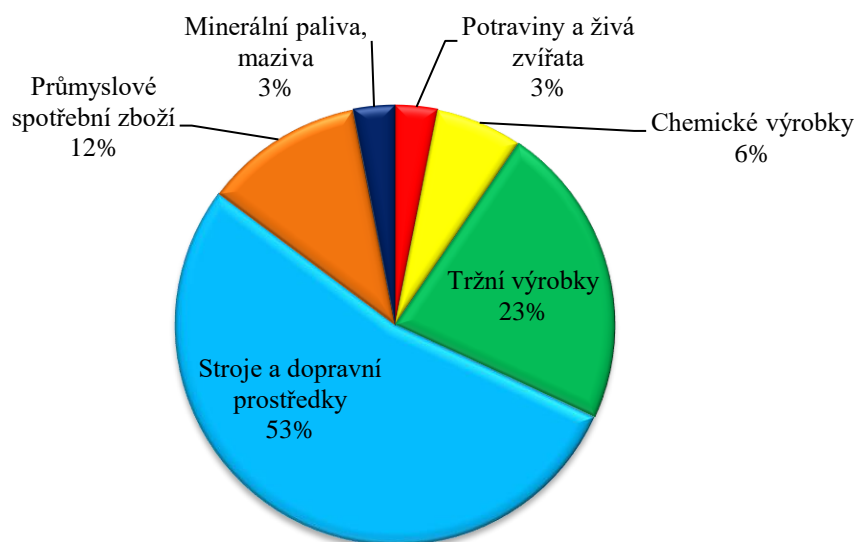
Podíl představuje hodnotu jednotlivé skupiny SITC na celkovém vývozu ČR v určitém období. Pro grafické znázornění v diplomové práci bylo vybráno šest skupin.

- SITC 0 - potraviny a živá zvířata,
- SITC 3 - minerální paliva a maziva,
- SITC 5 - chemické výrobky,
- SITC 6 - tržní výrobky tříděné podle druhu materiálu,
- SITC 7 - stroje a dopravní prostředky,
- SITC 8 - průmyslové spotřební zboží.

Podíly komodit v letech 2004 - 2006

Graf číslo 9 představuje podíl šesti nejvýznamnějších komodit během let 2004 - 2006 a je uveden v procentuálním vyjádření.

Graf 9 - Podíly komodit v letech 2004 - 2006

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

Třída SITC 0 představuje potraviny a živá zvířata. V třídě jsou konkrétně zahrnuty obilniny, zelenina, ovoce, cukr, káva, čaj, mléčné výrobky, maso, ryby a živá zvířata. Podíly komodity dosahovaly v průměru 3 % během období 2004 - 2006. V odvětví s potravinami, mimo jiné také i s nápoji a tabákem, převažuje spíše nižší vývoz než dovoz, a proto bilance dosud vykazuje záporná čísla. V roce 2005 byla od vstupu do EU záporná bilance s nejnižším výsledkem, -20 586 mil. Kč. Nicméně křivka vývozu potravin vykazuje rostoucí trend během všech zkoumaných let 2004 - 2016.

Skupina průmyslového zboží je během sledovaných let 2004 - 2006 stále na hranici okolo 12 %. Podíl v roce 2006 u vybraných komodit klesl v průměru téměř o 0,5 % ve prospěch jediné a nejdůležitější se podílející komodity na českém exportu. Jde především o skupinu strojů a dopravních prostředků. Vývoj největšího podílu strojů a dopravních prostředků mezi jednotlivými skupinami od vstupu do EU spíše rostl. Mezi lety 2005 a 2006 došlo dokonce k nárůstu o necelých 2,5 %.

Export se stroji a dopravními prostředky je pro Českou republiku významnou surovinou. Třída obsahuje energetické stroje a zařízení, stroje specializované pro odvětví, kovoobráběcí stroje, kancelářské stroje, telekomunikační a zvukové aparatury, elektrotechnické strojírenství a dopravní zařízení. V průběhu sledovaných let je křivka rostoucí a vývoz skupiny dosahoval v průměru s padesáti procentním podílem komodit, tzn. 235 mld. Kč.

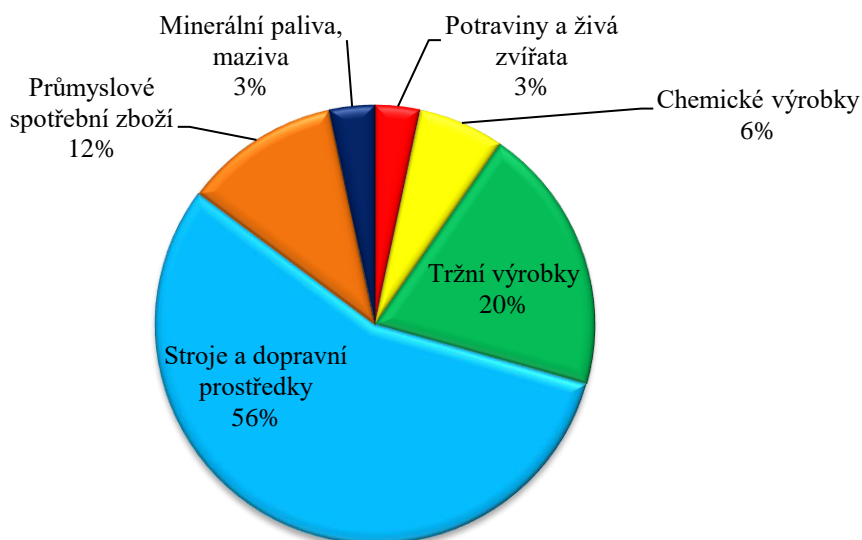
Podíly komodit v letech 2007 - 2009

Graf č. 10 zahrnuje období okolo roku 2008, kdy byla zaznamenána světová hospodářská krize, zapříčiněná stavem finančních trhů ve Spojených státech amerických. Vývoj nejdůležitější skupiny SITC 7 (stroje) nebyl světovou krizí ovlivněn v takové míře, jako například skupina s tržními výrobky. Avšak došlo u vývozu strojů a dopravních prostředků k poklesu o 200 mld. Kč na 1 145 mld. Kč. K možnému růstu vývozu dopravních prostředků mohlo mít vliv zavedení šrotovného v některých zemích světa. V České republice se však tento zákon až do současnosti neodhlasoval.

Snížení podílu vlivem hospodářské krize bylo zaznamenáno u skupiny SITC 6, která sdružuje zboží podle materiálu a jeho zpracování. Jedná se například o výrobky z železa a oceli, výrobky z nekovových nerostů, výrobky z korku a dřeva, textilní výrobky a jiné.

V následujícím sledovaném období klesl podíl u těchto komodit v průměru o 3 % vlivem hospodářské krize.

Graf 10 - Podíly komodit v letech 2007 - 2009

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

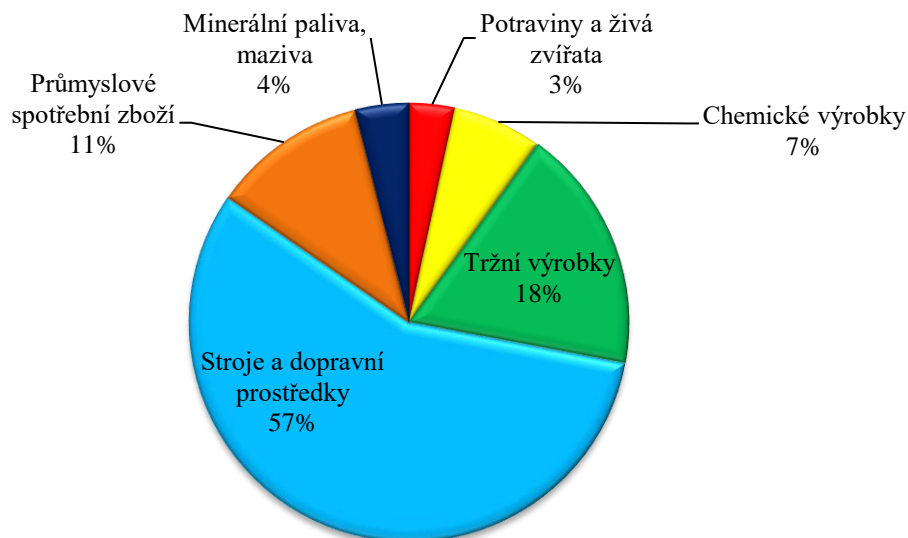
Hospodářská krize nezpůsobila pokles exportu v průměru mezi lety 2007 - 2009 u chemických výrobků, u komodit s potravinami, průmyslovým zbožím a minerálními palivy. Křivka podílu skupiny chemických výrobků zahrnující například chemikálie, barviva, farmaceutické výrobky, plasty a jiné chemické látky, od roku 2007 rostla. Mezi lety 2008 a 2009 byl zaznamenán nárůst o 0,4 %, ačkoli byl rok 2009 ovlivněn hospodářskou krizí. Největší vývoz v této skupině představují od roku 2009 destilované mastné kyseliny.

Podíly komodit v letech 2010 - 2012

SITC 0 zahrnuje kromě živých zvířat také maso a masné polotovary, ryby, krmiva pro zvířata, dále rovněž kávu, čaj a koření. Na vývoz potravin dohlíží Státní zemědělská a potravinářská inspekce, které provádí kontrolu čerstvosti ovoce a zeleniny podle příslušných norem a nařízení Evropské unie. Vývoj skupiny s potravinami a živými zvířaty se od roku 2004 v průměru pohybuje stále okolo 3% podílu exportu České republiky.

Graf 11 - Podíly komodit v letech 2010 - 2012

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

Třetí třída klasifikace mezinárodního systému (minerální paliva) obsahuje uhlí, koks, benzín, plyn a elektřinu. Obdobně jako třída 0 vykazuje zápornou bilanci a její čísla dosahují nejvyšší hranici ze všech tříd v České republice. Podíl oproti předchozímu období se zvýšil v průměru o 1 %.

U SITC 6 - Skupina s tržními výrobky tříděná dále podle druhu materiálu, opět oproti minulému období klesl podíl přibližně o 2 % ve prospěch skupiny pro český vývoz nejvíce prioritní - stroje a dopravní prostředky. V průběhu sledovaného období třída 6 s polotovary vykazuje klesající podíl na celkovém českém exportu.

Komodity zařazující se do průmyslového zboží - SITC 8 vykazují téměř stabilní hodnoty a jejich střední hodnota se pohybuje okolo 11 %, tzn. 340 mld. Kč. S více než polovičním podílem na celém exportu stále dominují stroje a dopravní prostředky (SITC 7). Avšak mezi lety 2011 a 2012 došlo k mírnému snížení podílu o 0,7 % a tomu odpovídá hodnota 1 600 mld. Kč celkového vývozu této skupiny za rok 2012. Ačkoli hodnota celkového exportu oproti roku 2011 vzrostla o 87 mld. Kč, podíl byl snížen v důsledku zvýšení vývozu jiných komodit (potraviny a živá zvířata o 0,3 %, minerální paliva o 0,1 %).

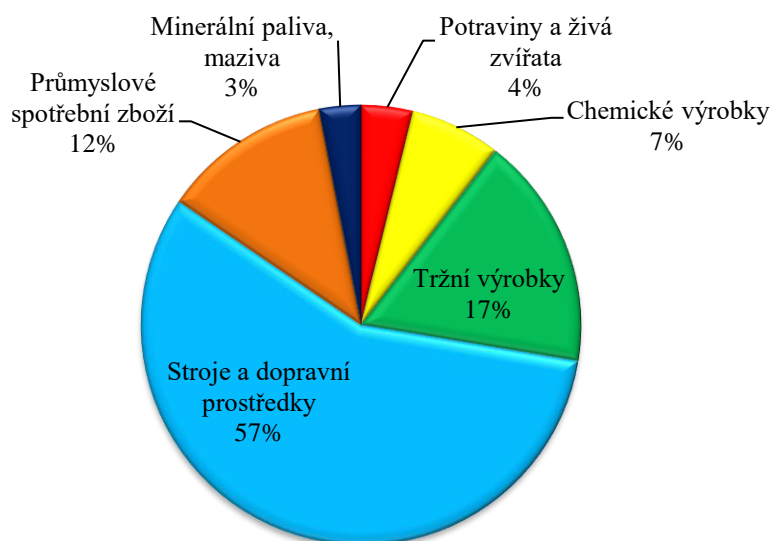
Vzhledem k přímým zahraničním investicím světových výrobců informačních technologií, hodnota vývozu ICT vzrostla v průměru o 14 % za rok. V roce 2012 vývoz českého ICT zboží výrazně ovlivnil podíl celkového exportu a také teritoriální strukturu. ICT zboží téměř za 445 mld. Kč bylo vyvezeno nejvíce do Německa, Nizozemska a Japonska (24).

Podíly komodit v letech 2013 - 2015

Rok 2014 představoval významný mezník v exportu průmyslu od hospodářské krize. Z části přispělo znehodnocení kurzu provedené ČNB na konci roku 2013. V následujícím roce se odvětví v ekonomice stabilizovala a podíl exportu strojů a dopravních prostředků vzrostl na 55 % (rok 2014) z předchozích 53,9 % (rok 2013). Produkce motorových vozidel se více než 26 % podílela na souhrnných tržbách průmyslu. Export v tomto roce převyšoval o 613 mld. Kč nad importem.

S výjimkou růstu chemických a strojírenských výrobků nedošlo v roce 2014 k významnější změně podílu než v předchozích letech. Ačkoli se export potravin zvýšil o 0,1 % oproti roku 2014, dosáhl v roce 2015 nejvyšší existující hranice 141 938 mil. Kč a prolomil dosavadní rekord. V roce 2016 byl export potravin v obdobné výši 141 806 mil. Kč. Nejčastější zemí příjemce je sousední Německo. Vzhledem k pozitivním výsledkům i německé ekonomiky, roste poptávka po českém vývozu.

Graf 12 - Podíly komodit v letech 2013 - 2015

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

V roce 2013 převažoval dovoz minerálních paliv o 195 357 mil. Kč. Česká republika dosahuje největšího podílu na vývozu v této kategorii z uhelných elektráren. Uhlí a elektřina se nejčastěji vyváží do Německa, Rakouska a také na Slovensko. Rozmístění zdrojů elektřiny na území ČR je nerovnoměrné. Nejvíce elektřiny se vyrábí v Ústeckém kraji, kde jsou postaveny parní elektrárny, spalující především hnědé uhlí. Dále je elektřina vyráběna ve velké míře na Vysočině (Dukovany) a v Jihočeském kraji (Temelín), kde sídlí jaderné elektrárny.

Skupina minerálních paliv v roce 2014 zaznamenala pokles při výrobě jaderné energie, zapříčiněn odstávkami bloků jaderné elektrárny Dukovany. Ačkoli je výroba energetické energie vyvážena, je nutné dovážet ropu a zemní plyn zejména z Ruska a ve výsledku je bilance obchodu s minerálními palivy a mazivy záporná (37). V roce 2015 díky intervenci české koruny a také snížení cen energetických komodit, došlo ke snížení dovozních cen těchto komodit na minimum. Současně se tedy snižovala dynamika dovozu, a tím se zvyšují se výsledky vývozu. V následujícím roce 2016 vývoz minerálních paliv a maziv poklesl téměř o 40 mld. Kč na hranici 77 084 mil. Kč.

V roce 2015, stejně jako předchozí rok, byla velká poptávka po motorových automobilech a tradičně byl zaznamenán růst o necelých 12 %. Největším exportérem automobilového průmyslu v ČR představuje Škoda Auto, a. s. a dále společnost AGC Automotive Czech, a. s.. Na celkových tržbách průmyslu se zmíněné odvětví podílelo o dvě procenta více nežli v roce 2014, tedy přes 28 %. Současně také v tomto roce dosáhla česká ekonomika nejvyššího vývozu od svého počátku. Celkový vývoz všech odvětví dosahoval 3 883 249 mil. Kč.

Podíly komodit v roce 2016

Výsledky podílů v roce 2016 představují údaje nejnovější úrovně. Ve sledovaném období roku 2016 byl zaznamenán pokles u následujících skupin. Zároveň s výjimkou SITC 6, vykazovaly v roce 2016 zápornou bilanci, jejíž výsledek zhoršuje obchodní bilanci. Jedná se o skupiny:

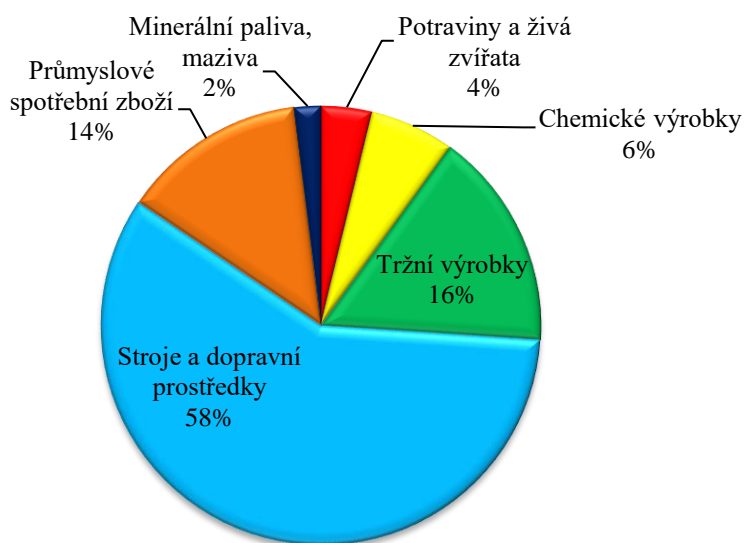
- potraviny a živá zvířata (SITC 0),
- minerální paliva (SITC 3),
- chemické výrobky (SITC 5),

- tržní výrobky (SITC 6).

Vyjmenované skupiny klesly ve prospěch skupin dopravních prostředků (SITC 7) a průmyslového zboží (SITC 8). Rok 2016 volně navázal na předchozí úspěšný rok a byl pro vývoz strojů a dopravních prostředků rekordním. Výše exportu této skupiny překročila hranici 2 230 mld. Kč, která odpovídá více než polovičnímu podílu na vývozu.

Během tohoto roku vzrostla průmyslová produkce meziročně o 2,9 %. Za první polovinu roku 2016 vzrostla produkce osobních automobilů na téměř 720 tis. vozů. Tempo růst tak bylo zdvojnásobeno oproti předešlému roku. Mimo zvýšenou produkci osobních automobilů vzrostla výroba nákladních aut Tatra o 30 %. Dále vzrostla výroba motocyklů o 16 % a autobusů o necelé 1 %. Pozitivní růst nastal v počtu nových zakázek ze zahraničí, které se zvýšily za první polovinu roku 2016 o více než 5 % (33).

Graf 13 - Podíly komodit v roce 2016

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

Navzdory znehodnocení kurzu, skupina tržních výrobků od roku 2013 stále klesá. V roce 2016 byl export této skupiny 616 mld. Kč, tzn. 15,5 % podílu a zároveň číslo představuje nejnižší podíl této skupiny po vstupu do EU.

Mezi obdobím 2014 a 2016 došlo k poklesu o 0,6 % v chemickém průmyslu. Výroba chemických látek a přípravků byla v důsledku požáru jednotky Unipetrol, který nastal v srpnu 2015, snížena. Zejména z důvodů omezených podmínek pro výrobu nastalo snížení

o necelých 15 %. Jak již bylo zmíněno, v tomto sektoru převažuje vývoz kyselin, ale nevýhodou exportu této skupiny stále zůstávají vysoké přepravní náklady, které mohly být důvodem poklesu v roce 2016 o 1,5 mld. Kč, tzn. o 0,2 % oproti předchozímu období.

Nejnižší podíl na exportu představují nezatříděné komodity v poslední skupině SITC 9 a rovněž komodity SITC 4 živočišné a rostlinné oleje, které za poslední sledovaný rok vykazovaly 13 mld. Kč exportu. Avšak obě tyto skupiny ve zmíněném roce 2016 vykazovaly bilanční přebytky.

8 Teritoriální struktura českého exportu

Teritoriální struktura českého exportu představuje zejména rozložení obchodních cest a partnerů mezi vymezené skupiny na základě Ministerstva průmyslu a obchodu. Rozdělení teritoriální struktury obsahuje 10 skupin a zařazení vyjmenovaných států odpovídá stavu k 1. 1. 2016.

1. Státy s vyspělou tržní ekonomikou

- Státy EU (28)
- Státy ESVO (Evropské sdružení volného obchodu)
  - Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko
- Ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou
  - např. Andorra, Austrálie, Grónsko, Izrael, Japonsko, Jihoafrická republika, Kanada, Nový Zéland, Spojené státy americké, Turecko, Vatikán, ...

2. Rozvojové země

- vyšší míra chudoby, nízká vzdělanost, vysoký státní dluh

3. Státy s tranzitivní ekonomikou

- Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Gruzie, Kosovo, Makedonie, Srbsko

4. Společenství nezávislých států

- Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldavsko, Rusko, Tádžikistán, Turkmenistán, Ukrajina, Uzbekistán

5. Ostatní

- Čína, Kuba, Laos, Mongolsko, Severní Korea, Vietnam

6. Nespecifikováno

7. Země OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj - 35 členů)

- např. Belgie, ČR, Dánsko, Estonsko, Finsko, Chile, Island, Japonsko, Jižní Korea, Kanada, Německo, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Spojené státy americké, Velká Británie a Severní Irsko, ...

Mezi státy s vyspělou tržní ekonomikou se řadí mimo jiné EU a ESVO. Evropská unie vznikla v roce 1993 na základě Maastrichtské smlouvy. Obchodování je uskutečňováno bez cel a existuje volný pohyb osob. Společná měna euro je uplatňována v 19 členských státech. Evropské sdružení volného obchodu (ESVO) je mezinárodní

organizací a v současnosti se skládá ze 4 států. Jedná se o státy, které nejsou členy Evropské unie. Bývalí členové ESVO přestoupily ke konci 20. století do EU.

Rozvojové země se vyznačují s vyšší mírou chudoby a nízkou úrovní vzdělanosti. Ve státech často převládá státní dluh a vyznačují se vysokým populačním růstem. Jedná se zejména o země Afriky (Etiopie, Nigérie), východní Asie (Pákistán), Jižní Amerika (Peru).

Státy s tranzitivní ekonomikou je možné charakterizovat jako přechodové a ekonomika se transformuje z plánované na tržní. Současně vzniká liberalizace ekonomiky, reformy institucí a ceny jsou na trhu vytvářeny samy. Za takovou ekonomiku jsou považovány například státy střední Asie a východní Evropy.

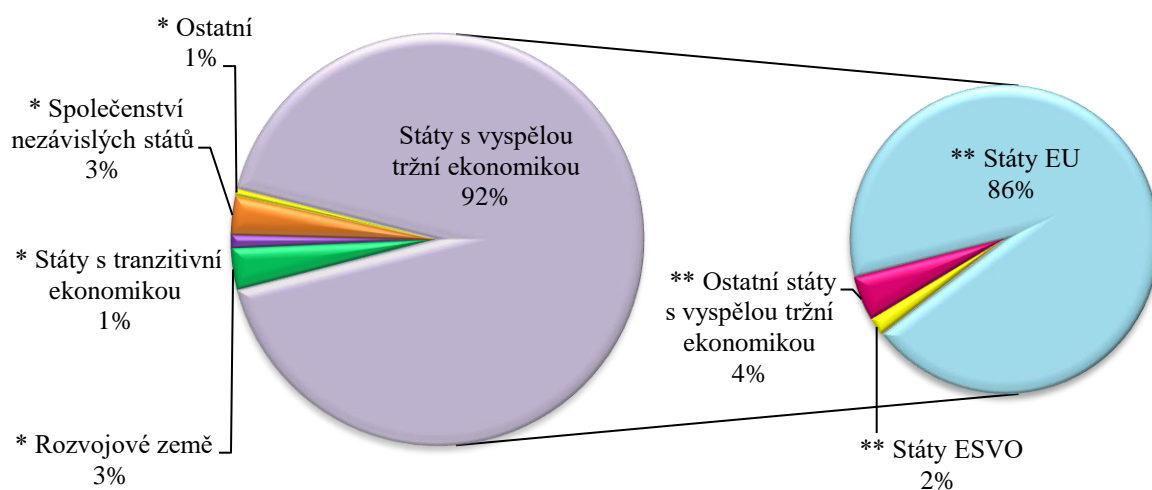
Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) zahrnuje nejvyspělejší státy světa a jejím cílem je motivace k dalšímu ekonomickému rozvoji. Organizace byla založena v roce 1961 s hlavním úkolem optimální spolupráce ekonomických a sociálně-politických vztahů členských zemí. Mezi zakládající členy patří například Kanada, Německo, Norsko, Rakousko, Spojené království, Švýcarsko, USA a další. Česká republika se stala členem v prosinci roku 1995.

8.1 Podíly teritoriální struktury

Od 1. 5. 2004 se stala ČR členem Evropské unie. Největší část vývozu je uskutečňována do zemí s vyspělou tržní ekonomikou, jenž většina patří do EU. Necelá jedna desetina vývozu směřuje mezi společenství nezávislých států, státy s tranzitivní ekonomikou a rozvojové země. Pro ČR je významný export zejména do sousedních zemí, tzn. Německo, Slovensko, Rakousko a Polsko.

Bilanční přebytky v roce 2004 byly zaznamenány nejen k těmto sousedním zemím, vyjma Polska, ale také v obchodě s Velkou Británií a Nizozemskem. Čína, Japonsko a Rusko představují země, vůči kterým je dlouhodobě evidována záporná bilance. Následující graf č. 14 představuje teritoriální strukturu českého exportu v období po vstupu do EU.

Graf 14 - Teritoriální struktura v roce 2004 - 2006

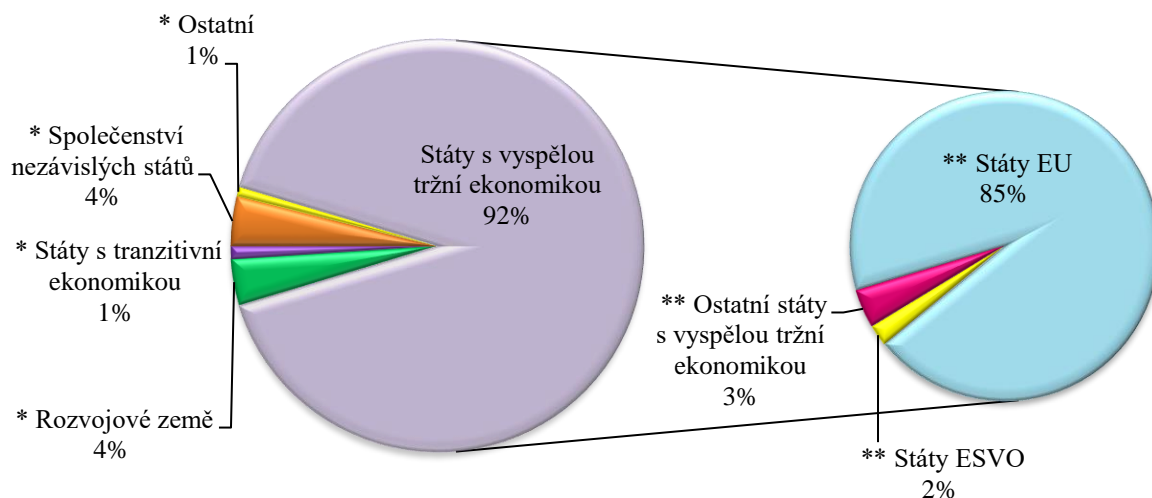
Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

V období 2004 - 2006 byla zaznamenána vždy vyšší dynamika vývozu oproti předchozímu roku. Aktivní bilance po roce 2004 byla vykázána opět vůči zemím EU. Druhou největší skupinou poptávající vývoz tuzemského zboží jsou ostatní země s vyspělou tržní ekonomikou, mezi které patří například Japonsko, Kanada nebo USA.

V roce 2006 se na zahraničním obchodě podílelo o necelých 12 tisíc firem více, než tomu bylo v předchozím roce. Téměř 63 % vývozu ČR bylo uskutečněno největšími exportéry s více než 1 mld. Kč exportu. Současně během roku 2006 vzrostl vývoz ve všech skupinách teritoriální struktury. O více než 2 mld. Kč bylo vyvezeno do Číny, Mongolska a Vietnamu než v uplynulých letech. Souhrnná hodnota vývozu vzrostla o necelých 15 % na 2 144 mld. Kč viz. Příloha č. 1.

Graf 15 - Teritoriální struktura v roce 2007 - 2009

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

Ve sledovaných letech 2007 - 2009 opět rozvojové země, společenství nezávislých států a státy s tranzitivní ekonomikou zaujímají slabou pozici vůči státům s vyspělou tržní ekonomikou. Ačkoli se v průměru o 1 % zvýšil vývoz do rozvojových zemí a do společenství nezávislých států.

Rok 2007 zaznamenal zvýšení exportních cen o 1,3 % ve srovnání s rokem minulým. Vývoz do Německa představoval 33,7% podíl celkového vývozu, v absolutní hodnotě 762 mld. Kč. Druhý největší podíl 9,5 % představoval vývoz do sousedního státu na Slovensko. Mezi nejvíce vyvážené komodity do zemí s vyspělou ekonomikou představují stroje a dopravní prostředky (SITC 7), průmyslové zboží (SITC 8), minerální paliva a maziva (SITC 3), rovněž nápoje a tabák (SITC 1).

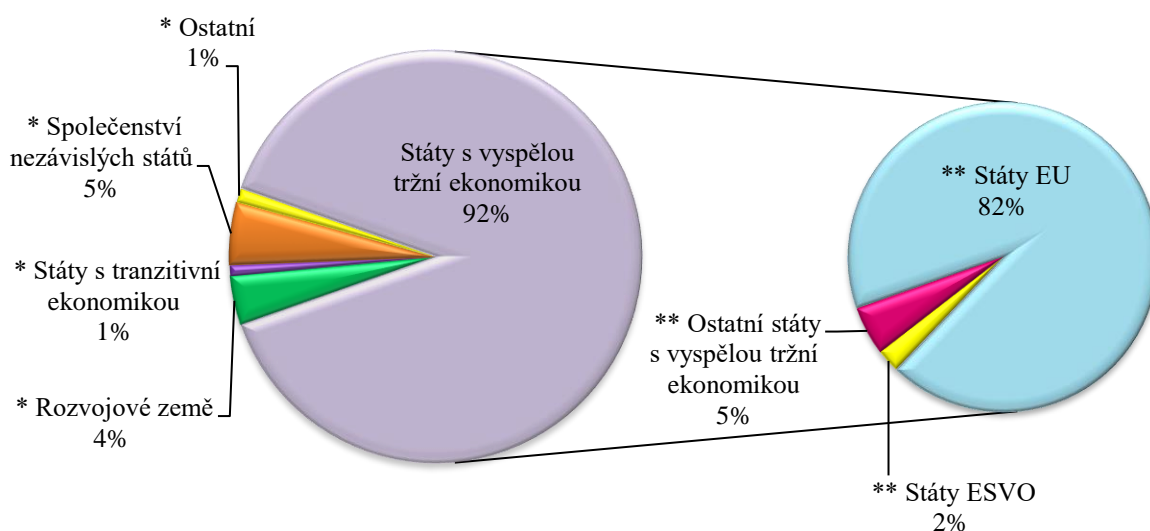
Na exportu se v roce 2008 podílelo 18,5 tisíc českým organizací, avšak došlo k mírnému poklesu vzhledem k minulému období. Při vypuknutí americké hospodářské krize, byl v roce 2008 zaznamenán mírný pokles vývozu do zemí s vyspělou tržní ekonomikou ve prospěch Společenství nezávislých států, představující například Rusko a Ukrajinu a také do ostatních zemí, jenž zahrnuje například Čínu, Kubu a Laos.

Hospodářská krize ohrozila zejména jižní křídlo eurozóny a vývoz do států EU byl mezi roky 2008 a 2009 snížen o téměř 300 mld. Kč. Vývoz do USA v roce 2009 klesl

o 8 900 mil. Kč viz. Příloha č. 1. Naopak zvýšení exportu bylo realizováno do Indie o 652 mil. Kč a také do Turecka prakticky o 3 mld. Kč.

Ačkoli byla hospodářskou krizí snížena poptávka z Německa, obchodní bilance vykázala v roce 2009 kladný výsledek. Hodnota vývozu byla snížena současně i s hodnotou dovozu zboží. Zároveň obchod se Slovenskem, druhým nejvýznamnějším obchodním partnerem, vykazoval kladnou bilanci. Pasivní bilance byla vykázána jako v předchozích letech s Čínou, Japonskem a Ruskem.

Graf 16 - Teritoriální struktura v roce 2010 - 2012

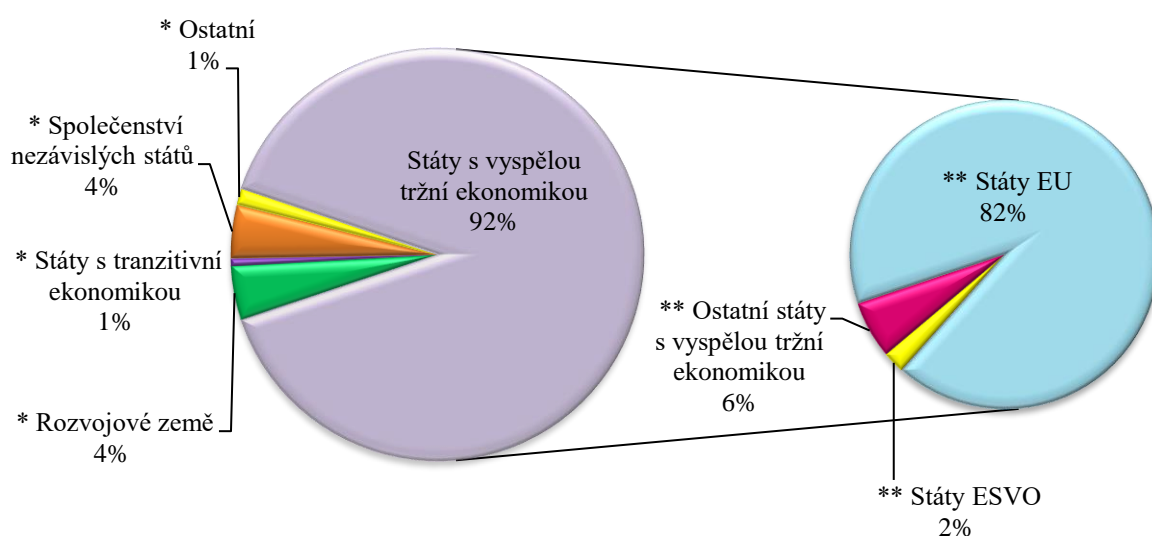
Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

V teritoriální struktuře charakterizující období 2010 - 2012 je nadále vykázána velká nerovnost mezi zeměmi. V průměru o 3 % došlo ke snížení vývozu do států EU ve prospěch ostatních států s vyspělou tržní ekonomikou. Po hospodářské krizi je rok 2010 charakteristický pro zvýšení vývoje české ekonomiky a růst HDP o 2,3 %. Obdobně jako růst HDP, vzrostl český export ve všech kategoriích rozdělující státy po celém světě. Podíl vývozu do země největšího obchodního partnera vůči státům vyspělé ekonomiky, vzrostl na 35,4 %, v absolutní hodnotě byl vývoz zvýšen o 108 mld. Kč. Obchod s rozvojovými zeměmi i nadále zůstává neměnný a vykazuje zápornou bilanci.

Následující rok představoval zvýšení cen mezinárodního obchodu o 1,7 %. Vzhledem k proexportní strategii se mezinárodního obchodu účastnilo více malých a středních podniků na rozdíl od předchozích let a tvořili necelých 52 % exportu ČR.

Kromě každoročního nárůstu vývozu do vyspělých států, byl zvýšen export do Společenství nezávislých států v průměru o 1 %. Nárůst exportu představoval v roce 2012 vývoz do Ruska o 28 mld. Kč. Současně se také zvýšil export na Ukrajinu o 9 mld. Kč a tím podíl skupiny SNS vůči celkovému vývozu vzrostl na 5,7 %. Vývoz do ostatních zemí byl v letech 2010 - 2013 neměnný.

Graf 17 - Teritoriální struktura v roce 2013 - 2015

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

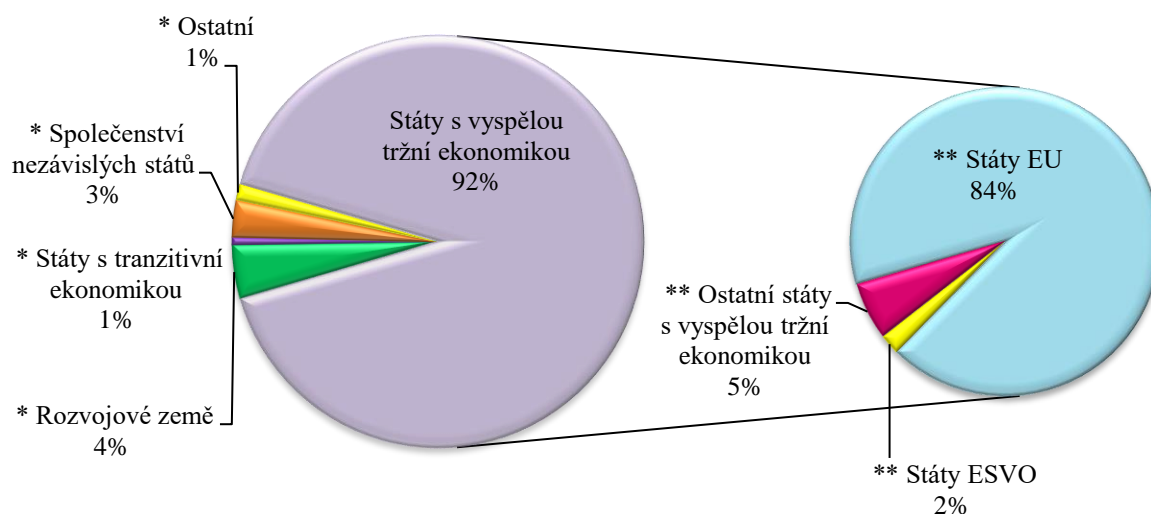
Nadále zůstává silná pozice vývozu do zemí s vyspělou tržní ekonomikou a to především do zemí EU. Zároveň zůstává významná role vývozu do sousedních zemí. V průměru o 1 % se zvyšuje vývoz do vyspělých států mimo Evropu. Státy ESVO zahrnující například Norsko nebo Švýcarsko vykazují v průměru stabilní hodnoty a vývoz je realizován ve 2% podílu na českém exportu. V roce 2013 byla vykázána aktivní obchodní bilance a celkový export představoval 3 174 mld. Kč.

S více než 50 % podílem na českém vývozu se účastnily opět sousední státy s dominujícím obchodním partnerem. Poptávka z Německa, zejména po automobilovém průmyslu, stoupla a vývoz představoval 1 250 mld. Kč, tzn. 32,15 % podílu na celkovém exportu. Druhého největšího obchodního partnera představuje Slovensko s podílem 8,96 % a dále Polsko a Rakousko. Růst exportu byl vykázán v roce 2015 také v rozvojových zemích. Například do Turecka bylo vyvezeno o 3,8 mld. Kč více oproti roku 2013, avšak v průměru během sledovaných let se rozvojové země podílely na českém exportu pouze čtyřmi procenty.

Během let 2013 - 2015 byl zaznamenán pokles vývozu do Ruska o 37 mld. Kč. Rusko představovalo pro ČR největšího exportéra v Evropě, který není členem Evropské unie. Současně byl zaznamenán pokles u vývozu na Ukrajinu o více než polovinu na 15 mld. Kč. Poklesy exportu byly způsobeny politickou situací na Ukrajině a sankcemi vydanými Evropskou unií vůči Rusku. Dále byly stanoveny omezující podmínky pro obchodování s konkrétními subjekty v zemi, s cennými papíry konkrétních bank a také zákaz obchodování vůči subjektům z Krymu (31). Konkrétní hodnoty exportu jsou uvedeny v Příloze č. 2.

Na druhé straně vzrostl export do Číny a podíl vývozu v roce 2015 představuje 1,17 %. Mimo jiné vzrostl významně export do Spojených států amerických a podíl ve stejném roce představuje 2,37 %. Tímto se USA stala zemí, do které se vyváží nejvíce mimo evropské státy a poprvé převýšila hodnotu vývozu do Ruska. Mezi nejvíce vyvážené komodity patřily díly proudových motorů, pneumatiky a léky (23). Obchodní bilance se vůči této zemi často ve sledovaných letech mění. Avšak od roku 2011 představuje aktivní bilanci.

Graf 18 - Teritoriální struktura v roce 2016

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ

Ve prospěch vývozu do států EU o 2 %, klesl vývoz do zemí mimo EU s vyspělou ekonomikou. O více než 5 mld. Kč byl snížen vývoz do USA a také 0,3 mld. Kč vývoz do Kanady. Zároveň se v tomto roce o 1 % opět snížil vývoz do nezávislých států. Celkový vývoz představuje 3 793 mld. Kč a největší zastoupení opět mají vyspělé státy. V čele s Německem, kde vývoz představoval 1 286 mld. Kč s více než 32% podílem. Česká republika je silně vázána na německou ekonomiku a rovněž má závislost na exportu do zemí Evropské unie.

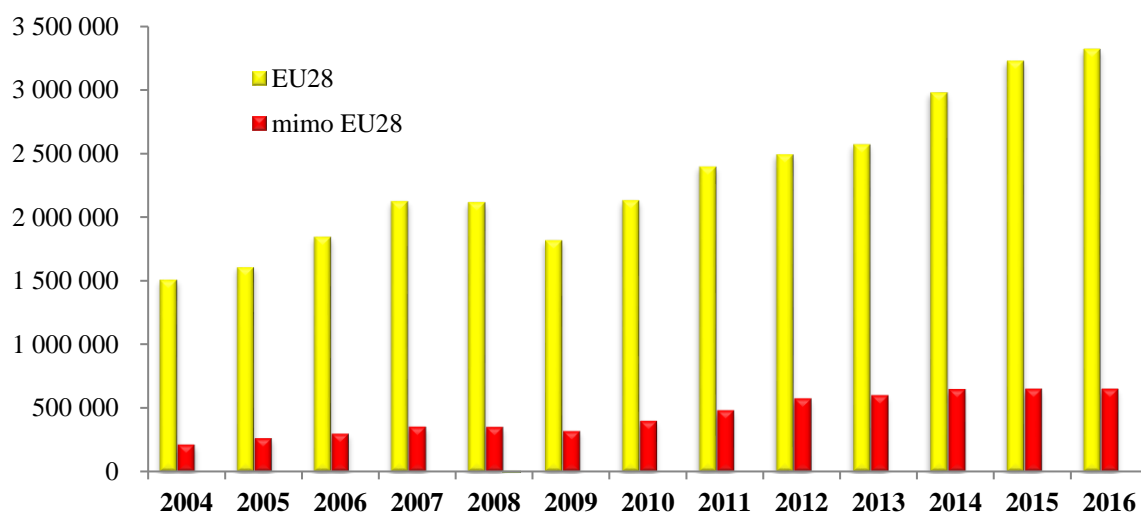
Další zemí, která si dlouhodobě drží status významného obchodního partnera, představovalo Slovensko s 8% podílem. Konkrétní hodnoty jsou uvedeny v Příloze č. 2. Vývoz na Slovensko zaznamenává každým rokem nárůst, kromě roku 2009 (celosvětová hospodářská krize) a výjimkou je také rok 2016, kdy vývoz poklesl o 14 mld. Kč.

Dlouhodobým, avšak zatím relativně nízkým nárůstem představuje vývoz do Číny, který v roce 2016 dosáhl 46 mld. Kč, tzn. 1,18 % podílu. Celková aktivní obchodní bilance za rok 2016 dosáhla v přeshraničním pojetí 501,5 mld. Kč. V přeshraničním pojetí nezáleží, zda obchod proběhl mezi tuzemskými nebo zahraničními jedinci, ale zda se uskutečnil obchod zboží za hranice státu.

8.2 Obchodní partneri České republiky

Česká republika představuje proexportní zemi a její vývoz je realizován zejména do zemí EU. Evropská unie a vazby na její ekonomiku hrají významnou roli pro český export. Následující graf popisuje vývoz do zemí EU, který jednoznačně převažuje a každým rokem se hodnota zvyšuje.

Graf 19 - Export do zemí a mimo EU v letech 2004 - 2016

Zdroj: ČSÚ

Za poslední sledované období export do zemí EU dosáhl přes 3 320 mld. Kč. Každý rok přibližně export ve výši 2 mld. Kč není specifikován, která země byla jeho cílovou. Na vývoji exportu je vidět mírný pokles v roce 2009, kdy Evropa a další státy světa se potýkaly s hospodářskou krizí, jak již bylo zmíněno výše. U vývozu do zemí EU nastal pokles o téměř 300 mld. Kč, oproti tomu vývoz do zemí mimo EU se snížil pouze o 32 mld. Kč. Tomu odpovídají silné vazební vztahy a možné riziko pro českou ekonomiku při nestabilitě států Evropské unie.

Během posledního období jsou mezi nejčastějšími obchodními partnery zejména sousedící země. Velkým obchodním partnerem je také Čína, díky její rostoucí a otevírající se ekonomice. V následující tabulce jsou představeni největší obchodní partneri České republiky v období 2013 - 2016. Čísla popisují obrat, který odpovídá součtu vývozu a dovozu a je uvedený v mil. Kč.

Tabulka 5 - Největší obchodní partneři ČR 2013 - 2016

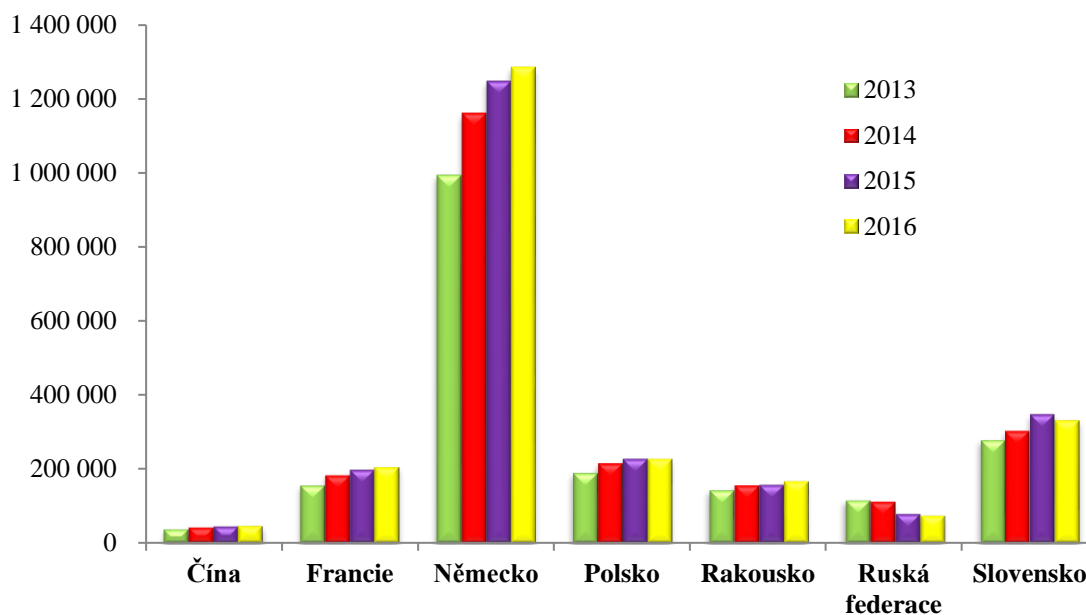
	2013	2014	2015	2016
Čína	340 984	405 559	512 911	480 874
Francie	247 270	286 169	304 416	316 865
Německo	1 717 347	1 995 972	2 149 794	2 206 138
Polsko	402 441	465 470	503 562	516 995
Rakousko	231 063	256 249	261 603	269 140
Ruská federace	268 298	242 512	182 528	147 847
Slovensko	440 847	473 508	526 412	509 486

Zdroj: ČSÚ

Spolupráce s Evropskou unií je pro Českou republiku klíčová. Spolková republika Německo je nejčastějším příjemcem českého zboží. Za poslední roky export do sousedního státu stále roste. Skoro 17 % byl zaznamenán vysoký meziroční nárůst exportu v roce 2014. Mezi nejvíce vyvážené komodity patřily stroje a dopravní prostředky. O rok později představoval meziroční nárůst už pouhých 7,5 %. V roce 2016 byl nárůst ještě nižší, o 3 % a vývoz za celý rok odpovídal hodnotě 1 286 mld. Kč. Bilance obchodu s Německem vykazovala za 1. pololetí roku 2016 kladný zůstatek ve výši necelých 192 mld. Kč. Velký význam má také obchod Slovenskem. V roce 2016 vývoz na Slovensko mírně klesl o 15 mld. Kč za rok a tomu odpovídá meziroční pokles o 4,2 %.

Výsledkem teritoriální struktury českého exportu je 90% vývoz do ekonomicky vyspělých zemí. Většina z nich je členem Evropské unie. Graf č. 20 charakterizuje export do nejvíce frekventovaných zemí během posledních čtyř let a vyjádřen v mil. Kč.

Graf 20 - Export do vybraných zemí 2013 - 2016

Zdroj: ČSÚ

Na základě objemu obrátu, bylo Polsko v roce 2016 druhý nejvýznamnější partner. Avšak podle objemu exportu se země řadí za Slovensko. Po roce 2004 došlo k odstranění bariér v rámci obchodování a bylo zaznamenáno vyšší tempo růstu vývozu do Polska. Kromě vývozu strojů a dopravních prostředků s 25% podílem, byly vyváženy také chemické výrobky s 12% podílem. Meziroční nárůst představoval 4,9 % v roce 2015. O rok později bylo tempo růstu ještě pomalejší a nárůst vývozu byl o 0,4 %.

Ve sledovaných letech od roku 2013 byla vykázána aktivní obchodní bilance s Francií a jedná se o čtvrtého nejvýznamnějšího obchodního partnera z hlediska objemu exportu. Zároveň i meziroční tempo vývozu se dlouhodobě zvyšuje a v roce 2016 byl růst o 3,9 %. Mezi nejvíce vyvážené komodity v roce 2015 patřily dopravní prostředky, transportní zařízení, chemické výrobky a potraviny.

Vývoz do sousední země Rakousko v průběhu posledních čtyř let představoval nízký růst. Vývoz v roce 2013 byl 144 mld. Kč a zaznamenal pokles především u nejdůležitější komodity pro český vývoz - stroje a dopravní prostředky. V roce 2014 představoval export do Rakouska podíl 5,2 % na celkovém vývozu do zemí EU. Rakousko dlouhodobě

i v posledním sledovaném roce představuje 6. nejvýznamnějšího partnera ČR. Z hlediska exportu se jedná v pořadí o pátou cílovou zemi.

V souvislosti s geografickou a politickou situací na východě Evropy se snižuje vývoz například do Ruské federace a zároveň se vzájemné obchodní vztahy s Českou republikou nezlepšují. V průběhu roku 2016 se snížil vývoz, dovoz a ve výsledku po rychlejším poklesu dovozu byl obrat obchodní bilance aktivní. Snížení dovozu z Ruské federace způsobilo snížení klesající ceny minerálních paliv a nižší dovoz plynu.

Čína je druhým největším partnerem EU a zároveň během sledovaných let stoupá export i z ČR. Na základě obratu je hned po sousedních státech Německo, Polsko a Slovensko, Čína čtvrtým největším obchodním partnerem. V roce 2014 byl meziroční nárůst exportu 12,4 %. Export do Číny v roce 2015 zaznamenal mírný růst o 3 mld. Kč, tzn. nárůst o 7,4 %.

V následujícím roce 2016 bylo tempo růstu pomalejší než dříve a meziroční nárůst vývozu byl 2,7 %. Důvodem je pomalejší růst čínské ekonomiky nežli v roce 2015. Opět mezi nejvíce vyvážené komodity patřily stroje a dopravní prostředky s více než 70% podílem ve srovnání s ostatními komoditami vyváženými do ČLR. Skupina SITC 7 byla vyvážena i ve formě komponent a dílů, dále bylo vyváženo jiné průmyslové zboží, měřicí, elektrické přístroje a SITC 6 tržní výrobky podle druhu materiálu.

9 Závěr

Politická situace, úroveň obyvatelstva a míra otevřenosti ekonomiky patří mezi vybrané vlivy působící na mezinárodní obchod. Od roku 2004 se ČR stala členem Evropské unie a tím vstoupila na jednotný evropský trh. Společný evropský trh nemá vnitřní hranice, mezi členskými státy nejsou využívány cla, ani jiné vyčíslené omezení a je uskutečňován volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu.

Česká republika je malá otevřená ekonomika s potřebou mezinárodního obchodu. Rovněž je ČR proexportní zemí a mezi nejdůležitější exportní komodity patří průmyslové zboží, stroje a dopravní prostředky. Česká ekonomika je silně vázána na EU a mezi největší obchodní partnery patří sousedící země, především Německo a Slovensko. Úzká provázanost s evropskou ekonomikou může představovat eventuální riziko. Mezi členskými státy se vytváří větší diference mezi bohatým severem a zadluženým jihem. Eventuálním východiskem je omezení závislosti ČR na Evropské unii. V neposlední řadě je nejistý vývoj cen týkající se energetických komodit.

Ve vývoji komoditní struktury českého exportu se neustále zvyšuje podíl u komodit strojů a dopravních prostředků. Komoditní skupina SITC 7 představuje více než poloviční podíl na českém exportu. Podíl byl v letech 2010 - 2015 v průměru neměnný a představoval 57 % českého exportu. Vzhledem k úspěšné německé ekonomice je zvyšována poptávka po českých dopravních prostředcích. V posledním sledovaném období se podíl ve prospěch strojů a dopravních prostředků snížil u komodity tržní výrobky, rozdělené podle zpracování a druhu materiálu. U vybrané skupiny SITC 6 došlo od roku 2004 v průměru o 7% snížení. Dále se v roce 2016 ve prospěch průmyslového zboží snížil vývoz komodit s minerálními palivy a mazivy a s chemickými výrobky.

Teritoriální struktura českého exportu vykazuje za sledované období téměř stabilní hodnoty. Vývoz do vyspělých států představuje 91 % podílu a z toho 35,56 % je vyváženo pouze do Německa. Během vybraných sledovaných let tvořil podíl do Německa přibližně vždy třetinu vývozu a bylo vykazováno dlouhodobé aktivní obchodní saldo. Německo představuje nejvíce stabilního obchodního partnera ČR. Mezi nejvíce vyvážené komodity do této země patří dopravní prostředky, strojírenské výrobky, elektronika a ICT technologie.

Po velké hospodářské krizi, která výrazně ovlivnila zejména jižní státy eurozóny, bylo nezbytné zvýšení české ekonomiky. ČNB se rozhodla, za účelem zvýšení výkonnosti ekonomiky země od listopadu 2013 použít kurz jako nástroj měnové politiky. Kurz české koruny vůči euru je držen okolo 27 Kč za 1 euro. K ukončení intervence by podle ČNB mělo nejdříve dojít v polovině roku 2017. Na exportní firmy to může mít negativní dopad. S ukončením kurzového závazku budou chtít investoři ze zahraničí prodat českou měnu a nakoupit eura. Na základě ukončení intervence budou exportéři zajištěním kurzového rizika tlumit posílení kurzu. Zvýšení inflace může způsobit dřívější ukončení kurzového závazku, jelikož se posílí kurz a dojde ke zpomalení růstu inflace. Na konci roku 2016 byl splněn cíl dvouprocentní inflace. Růst cenové hladiny byl zejména u potravin a pohonných hmot. Začátek roku 2017 znamenal meziroční nárůst inflace na 2,5 %.

Významným efektem na působení českého vývozu je také geopolitická situace v Evropě. Přetrvávající obchodní omezení vůči Rusku a vzájemné obchodní vztahy s Velkou Británií. V červnu roku 2016 se na základě hlasování v referendu ve Velké Británii rozhodlo k ukončení členství v EU. S tím souvisí i vystoupení z jednotného trhu. Vývoz do Spojeného království v tomto roce dosáhl 206 374 mil. Kč. Na rozdíl od roku 2003 před vstupem ČR do EU, byl vývoz do této země 73 907 mil. Kč. Britský trh je důležitý zejména pro strojírenství a především pro automobilní průmysl. Po ukončení členství v EU se očekává snížení vývozu do Velké Británie, avšak nepředpokládá se dlouhodobé omezení vývoje české ekonomiky.

Dalším efektem a současně aktuální otázkou ohledně exportu je zvolení amerického prezidenta Donalda Trumpa. V předvolební kampani deklaroval politiku protekcionismu. Ochranná politika může ohrozit podepsání dohody TTIP. Transatlantické obchodní a investiční partnerství spočívá ve volném obchodování mezi EU a USA, které bylo navrženo již v roce 1990. Současně se zvolením nového prezidenta je v USA snaha zavést cla na zboží z Číny a také z Mexika, které zejména americkým firmám zvýší náklady.

Mimo jiné i nerovnováha čínské ekonomiky může ovlivnit celý evropský trh, jelikož představuje druhého největšího obchodního partnera EU. Pomalejší růst čínské ekonomiky, jako čtvrtého největšího obchodního partnera ČR, může mít negativní vliv i na vývoj českého zahraničního obchodu.

10 Seznam použité literatury

Odborná literatura

1. BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav, STARÁ, Dana, SVOBODA, Roman. *Česká republika ve světle ekonomických teorií*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 206 s. ISBN 978-80-7380-369-8.
2. BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5.
3. BUBÁKOVÁ, Petra. Gravitační model mezinárodní směny, jeho proměnné, předpoklady, problémy a aplikace. *Acta Oeconomica Pragensia* [online]. 2013, (2) [cit. 2017-03-09]. Dostupné z: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwigvYLlpMrSAhUG7BQKHSduDuMQFggZMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.vse.cz%2Fpolek%2Fdownload.php%3Fjnl%3Daop%26pdf%3D396.pdf&usg=AFQjCNEJqCsFpHKuiUDXQ7YHkbt0qgRiFA&sig2=iEhuufHcn3NgXemV9DIWVQ&bvm=bv.149093890,d.d24>
4. CIHELKOVÁ, Eva. *Mezinárodní ekonomie II*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckovy ekonomické učebnice. 258 s. ISBN 978-80-7400-054-6.
5. ČICHOVSKÝ, Ludvík. *Marketing zahraničního obchodu*. Radix, 1997. 332 s. ISBN 40-315-0859-X.
6. FRANK, Robert H. a Ben BERNANKE. *Ekonomie*. Praha: Grada, 2003. Profesionál. 803 s. ISBN 80-247-0471-4.
7. KALÍNSKÁ, Emilie a kol.: *Mezinárodní obchod v 21. století*. Grada Publishing 2010. 225 s. ISBN 978-80-247-3396-8.
8. KUBIŠTA, Václav a kol. *Mezinárodní ekonomické vztahy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 375 s. ISBN 978-80-7380-191-5.
9. LIŠKA, Václav, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. 628 s. ISBN 978-80-8641-954-1.

10. MANDEL, Martin, Vladimír TOMŠÍK a Martina JIRÁNKOVÁ. *Monetární ekonomie v malé otevřené ekonomice*. 2., rozš. vyd. Praha: Management Press, 2008. 367 s. ISBN 978-807-2611-850.
11. NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. *Mezinárodní ekonomie*. Praha: Grada, 2010. 160 s. ISBN 978-80-247-3276-3.
12. SAMUELSON, Paul A., NORDHAUS, William D. *Ekonomie*. 19. vyd. Praha: NS Svoboda, 2013. 715 s. ISBN 978-80-205-0629-0.
13. SOUKUP, Alexandr. *Mezinárodní ekonomie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 283 s. ISBN 978-80-7380-197-7.
14. SVATOŠ, Miroslav: *Zahraniční obchod v 21. století*. Grada Publishing 2011. 362 s. ISBN 978-80-247-2708-0.
15. ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kol.: *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Grada Publishing, a. s., 2013. 364 s. ISBN 978-80-4694-4.

Internetový zdroj

16. Agentura pro podporu podnikání a investic. *CzechInvest* [online]. 1994 - 2017 [cit. 2016-11-10]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/o-czechinvestu>
17. Agentura pro podporu podnikání a investic. *CzechTrade* [online]. 2017 [cit. 2016-11-10]. Dostupné z: <https://www.czechtrade.cz/o-czechtrade/predstaveni>
18. BusinessInfo.cz. *Exportní příležitosti* [online]. © 1997 - 2007 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/exportni-prilezitosti.html>
19. BusinessInfo.cz. *Exportní strategie České republiky pro období 2012 až 2020* [online]. 2012 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/exportni-strategie-cr-2012-az-2020-7148.html#!&chapter=1>
20. Česká exportní banka. *Často kladené dotazy* [online]. 2012 [cit. 2016-11-10]. Dostupné z: <https://www.ceb.cz/co-delame/casto-kladene-dotazy/>

21. Česká exportní banka. *Orgány banky* [online]. 2012 [cit. 2016-11-10]. Dostupné z: <https://www.ceb.cz/kdo-jsme/vedeni-ceb/predstavenstvo-ceb-as/>
22. Česká exportní banka. *Vize strategického směřování* [online]. 2014 - 2018 [cit. 2016-11-10]. Dostupné z: https://www.ceb.cz/_sys_/FileStorage/download/1/335/vize-strategickeho-smerovani_ceb.pdf
23. Český statistický úřad, Statistika&My. *Obchod České republiky se Spojenými státy* [online]. 2016 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2016/06/obchod-ceske-republiky-se-spojenyymi-staty/>
24. Český statistický úřad, Statistika&My. *Ve vývozu ICT zboží jsme třetí v Evropě* [online]. 2016 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/03/ve-vyvozu-ict-zbozi-jsme-treti-v-evrope/>
25. ČNB. *Zavedení BPM6* [online]. © 2003 - 2017 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/casto_kladene_dotazy_ohledne_zavedeni_bpm6.pdf
26. ČNB. *Zavedení nového manuálu platební bilance v ČR* [online]. 2014 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/olsovsky_20140916_tk_csu.pdf
27. Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. *Pravidla pro původ zboží* [online]. 2017 [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/informace/pravidla-pro-puvod-zbozi/index.php>
28. Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. *Profil* [online]. 2017 [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/profil/index.php>
29. Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. *Státní podpora exportu* [online]. 2017 [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/informace/statni-podpora-exportu/index.php>

30. International Monetary Fund. *Sixth Edition of the IMF's Balance of Payments and International Investment Position Manual (BPM6)* [online]. 2013 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/bopman6.htm>
31. Ministerstvo financí České republiky. *Nové sankce v souvislosti s událostmi na Ukrajině od 12. září 2014* [online]. 2013 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/archiv/agenda-financniho-analytickeho-utvaru/novinky-fau/2014/nove-sankce-v-souvislosti-s-udalostmi-na-19163>
32. Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Ročenka zahraničního obchodu ČR.* [online]. 2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/rocenka-zahranicniho-obchodu-cr---2010--90059/>
33. Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Hlavní tendence průmyslové výroby* [online]. 2016 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: http://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/2016/10/MSV-Brno-2016_09_14.pdf
34. Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Působnost ministerstva* [online]. 2016 [cit. 2016-11-10]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument1926.html>
35. Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Základní informace k WTO a DDA* [online]. 2016 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument7894.html>
36. Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Zpráva o činnosti Zelené linky pro export* [online]. 2016 [cit. 2016-11-10]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument178627.html>
37. Vítejte na zemi. *Výroba, dovoz a zpracování energie* [online]. 2013 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: http://vitejtenazemi.cz/cenia/index.php?p=vyroba,_dovoz_a_zpracovani_energie&site=energie

Seznam zkratek

CZK	Česká koruna
ČLR	Čínská lidová republika
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EUR	Euro
EU 28	28 členských zemí Evropské unie
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu
HDP	Hrubý domácí produkt
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
SNS	Společenství nezávislých států
SOP	Společná obchodní politika
TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
TTIP	Transatlantické obchodní a investiční partnerství
WTO	World Trade Organization

Seznam grafů

Graf 1 - Komparativní výhoda.....	17
Graf 2 - Model reciproční poptávky	18
Graf 3 - Poptávka po dovozu v domácí ekonomice.....	30
Graf 4 - Nabídka vývozu v zahraniční ekonomice	31
Graf 5 - Kvóta v malé otevřené ekonomice	32
Graf 6 - Obchodní bilance 2004 - 2016	48
Graf 7 - Křivka exportu zboží po vstupu do EU.....	50
Graf 8 - Meziroční růst exportu ČR.....	51
Graf 9 - Podíly komodit v letech 2004 - 2006	54
Graf 10 - Podíly komodit v letech 2007 - 2009	56
Graf 11 - Podíly komodit v letech 2010 - 2012	57
Graf 12 - Podíly komodit v letech 2013 - 2015	58
Graf 13 - Podíly komodit v roce 2016	60
Graf 14 - Teritoriální struktura v roce 2004 - 2006	64
Graf 15 - Teritoriální struktura v roce 2007 - 2009	65
Graf 16 - Teritoriální struktura v roce 2010 - 2012	66
Graf 17 - Teritoriální struktura v roce 2013 - 2015	67
Graf 18 - Teritoriální struktura v roce 2016	69
Graf 19 - Export do zemí a mimo EU v letech 2004 - 2016.....	70
Graf 20 - Export do vybraných zemí 2013 - 2016.....	72

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Změny měnového kurzu.....	24
Tabulka 2 - Členění základních operací podle vertikální struktury.....	36
Tabulka 3 - Struktura WTO	41
Tabulka 4 - Standard International Trade Classification	53
Tabulka 5 - Největší obchodní partneři ČR 2013 - 2016.....	71

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR pro období 2012 - 2020	43
Obrázek 2 - Strategie ČEB pro období 2014 - 2018.....	45

Seznam příloh

Příloha 1 - Teritoriální struktura českého exportu 2004 - 2010.....	83
Příloha 2 - Teritoriální struktura českého exportu 2011 - 2016.....	84

Přílohy

Příloha 1 - Teritoriální struktura českého exportu 2004 - 2010

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Vývoz v mil. Kč	1 722 657	1 868 586	2 144 573	2 479 234	2 473 736	2 138 623	2 532 797
* Státy s vyspělou tržní ekonomikou	1597952	1714211	1967937	2 259 058	2 241 353	1 935 008	2 267 900
** Státy EU 28	1 510 449	1 607 480	1 847 862	2 113 649	2 107 915	1 811 957	2 109 349
z toho: Německo	623099	628530	684974	762341	758001	694 482	802 846
Slovensko	145542	161348	180459	214801	227574	186 946	220 748
** Státy ESVO	27887	31239	39745	50 318	46 828	45 648	55 699
** Ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou	69269	85431	91140	95 091	86 610	77 403	102 852
z toho: Kanada	2650	3886	5227	3179	3318	2 820	2 853
USA	38965	49749	49275	48000	43191	34 299	44 246
* Rozvojové země	54319	66779	69677	84 654	82 549	92 096	100 491
z toho: Brazílie	2429	4402	4192	4583	5354	5 178	7 424
Indie	5133	6286	8983	11138	10612	11 264	15 053
Turecko	13749	12506	12287	14719	13433	16 160	19 821
* Státy s tranzitivní ekonomikou	18744	19287	21981	26 133	24 385	18 481	20 221
* Společenství nezávislých států	42091	58791	73330	92 370	106 327	75 063	100 630
z toho: Rusko	24172	33646	42589	57608	67538	49 618	67 392
Ukrajina	11882	16937	21653	23970	25056	14 250	17 850
* Ostatní	9551	9518	11648	17 019	19 177	16 975	25 038
z toho: Čína	6988	7154	8992	14046	13163	15 853	23 168
Zahraniční obchod se zeměmi OECD	1554850	1661018	1901365	2 176 603	2 159 604	1 874 528	2 191 528

Zdroj: ČSÚ

Příloha 2 - Teritoriální struktura českého exportu 2011 - 2016

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Vývoz v mil. Kč	2 878 691	3 072 598	3 174 704	3 628 826	3 883 249	3 973 072
* Státy s vyspělou tržní ekonomikou	2 567 616	2 698 506	2 811 345	3 247 114	3 522 210	3 616 509
** Státy EU 28	2 380 132	2 473 592	2 572 991	2 981 971	3 231 199	3 323 308
z toho: Německo	927060	962207	993736	1 161 238	1 248 360	1 286 269
Slovensko	257555	273475	280081	304 113	348 039	333 252
** Státy ESVO	64 453	67 568	66 445	73 796	79 067	76 855
** Ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou	123 031	157 347	171 909	191 347	211 945	216 346
z toho: Kanada	4606	4973	5484	5 350	6 421	6 105
USA	55897	70147	69128	81 186	92 053	86 513
* Rozvojové země	107 204	124 703	129 701	157 606	175 299	168 343
z toho: Brazílie	7756	8025	8348	8 020	6 556	6 351
Indie	15086	12800	10988	12 313	13 446	15 220
Turecko	23982	33355	43236	44 739	47 123	53 318
* Státy s tranzitivní ekonomikou	24 872	24 226	17 209	19 463	20 883	23 191
* Společenství nezávislých států	134 423	175 668	173 177	157 736	112 808	112 863
z toho: Rusko	92648	120527	116188	113 018	78 812	75 120
Ukrajina	24422	33491	32368	20 597	15 287	21 749
* Ostatní	31 511	35 458	40 901	44 951	49 054	50 048
z toho: Čína	29517	32706	37587	42 460	45 611	46 858
Zahraniční obchod se zeměmi OECD	2 486 159	2 642 879	2 737 595	3 165 622	3 439 555	3 528 010

Zdroj: ČSÚ